

ΑΦΙΕΡΩΜΑ

Η ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΣΗ ΤΗΣ ΒΕΡΟΙΑΣ ΑΠΟ ΤΟΝ ΤΟΥΡΚΙΚΟ ΖΥΓΟ

Η Βέροια γιορτάζει φέτος την 96η επέτειο της απελευθέρωσής της από τον τουρκικό ζυγό (1912 – 2008), το σημαντικότερο γεγονός της πόλης για τον 20ο αιώνα, όπως έχει χαρακτηριστεί στο παρελθόν από πολλούς ερευνητές, καθώς οι πόθοι των υπόδουλων κατοίκων της πραγματοποιήθηκαν, τελικά, μετά από τετρακόσια και πλέον χρόνια. Παρά την σπουδαιότητα όμως του γεγονότος, μέχρι στιγμής, δεν έχουν αξιοποιηθεί πολλές από τις υπάρχουσες πληροφορίες και πηγές, που αφορούν τόσο τα στρατιωτικά γεγονότα της περιόδου (15,16–18/10/1912), όσο και τον αντίκτυπό τους στις επόμενες ημέρες (γιατί όχι και στους επόμενους μήνες ή χρόνια). Εκτός από τα αποσπασματικά δημοσιεύματα (κυρίως σε τοπικές εφημερίδες και περιοδικά) θεμάτων που αφορούν το γεγονός της απελευθέρωσης της πόλης, σημαντικότερη όμως σήμερα υπήρξε η προσπάθεια συγκέντρωσης και αξιοποίησης αρκετά μεγάλου υλικού (απομνημονεύματα και σημειώσεις Βεροιωτών και ξένων που έζησαν από κοντά τα γεγονότα – κυρίως στρατιωτικών – αρχεία του Υπουργείου Στρατιωτικών της Ελλάδος, εκδόσεις – δημοσιεύματα τοπικών και ξένων ερευνητών κ.α.) από τον ιστορικό της Βέροιας

Ταχυδρομική κάρτα της εποχής
“Εκ της Νέας Ελλάδος: Βέρροια Μακεδονίας”

κ. Γεώργιο Χ. Χιονίδη. Το υλικό αρχικά παρουσιάστηκε με τη μορφή διαλέξεως και στη συνέχεια εκδόθηκε με τον τίτλο «Η απελευθέρωση της Τουρκοκρατούμενης Βέροιας (16.10.1912) και η διένεξη Ε. Βενιζέλου – Κων/νου», από τον «Σύλλογο Βεροϊέων Θεσσαλονίκης», το 1983. Ιδιαίτερα σημαντικές πληροφορίες για το γεγονός της απελευθέρωσης, αλλά και για τη γενικότερη κατάσταση της Ημαθίας την ίδια περίοδο, αντλούμε από τη διδακτορική διατριβή του καθηγητή ιστορίας στο Πανεπιστήμιο Κύπρου κ. Πέτρου Παπαπολυβίου, με τίτλο «Υπόδουλοι ελευθερωταί αδελφών αλυτρώτων» (Λευκωσία 1999), όπου

ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΣΤΗ ΣΕΛΙΔΑ 3

Η απελευθέρωση της Βέροιας μέσα από δημοσιεύματα του Αθηναϊκού Τύπου της Εποχής
του **Εμμ. Ξυνάδα**
σελ. 4

Η Επέτειος της απελευθέρωσης της Βέροιας μέσα από τον τοπικό Τύπο
της **Αν. Ταναμπάση**
σελ. 6

Η απελευθέρωση της Βέροιας μέσα από ενθυμήσεις παλαιτύπων βιβλίων της πόλης
του **Στ. Λιούλια**
σελ. 8

Η «Λευκή Σημαία» που ύψωσαν οι τουρκικές αρχές κατά την ημέρα της απελευθέρωσης της Βέροιας & η μετέπειτα τύχη της
του **Αθ. Βουδούρη**
σελ. 10

**ΦΟΡΕΙΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ
& ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ Ν.
ΗΜΑΘΙΑΣ**
Γενικά Αρχεία του Κράτους
Ν. Ημαθίας
της **Ολ. Μπέτσα**
σελ. 15

ΚΡΕΟΠΩΛΕΙΟ

“Ο ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ”

Από το 1955

Τρεμπεσίνας 4
τηλ. 2331024519

Θ. Ζιώγας
Στ. Κωνσταντούδης
Θ. Χαρίσης

ΓΚΑΛΑΪΤΣΗΣ

ΚΟΥΖΙΝΕΣ-ΝΤΟΥΛΑΠΕΣ-ΠΟΡΤΕΣ

Υπεύθυνος: Γκαλαϊτσής Ηλίας
email: gkalailias@yahoo.gr
Γ. ΖΕΥΓΟΥ 4 ΒΕΡΟΙΑ - ΤΗΛ: 2331063729 ΚΙΝ: 6948297794

ΕΡΓΟΘΕΡΑΠΕΥΤΡΙΑ

**ΛΕΚΑΝΙΔΟΥ Γ.
ΕΛΕΟΝΩΡΑ**

- ☒ Νοητική Υστέρηση
- ☒ Σύνδρομο Down
- ☒ Διαταραχή Ελλειμματικής Προσοχής - Υπερκινητικότητα
- ☒ Αναπτυξιακές Διαταραχές (Αυτισμός, Asperger κ.α.)
- ☒ Μαθησιακές Δυσκολίες

Κονίτσης 36
1ος όροφος
ΒΕΡΟΙΑ

Τηλ: 23310 62170
Κιν: 6945 108 902
E-mail: lekaniidou@gmail.com

ΧΡΗΣΙΜΕΣ ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΕΙΣ

- Όσοι επιθυμούν να γίνουν μέλη της «Εταιρείας Μελετών Ιστορίας και Πολιτισμού Ν. Ημαθίας» μπορούν να επικοινωνούν στα τηλέφωνα: **6909727284, 6937032437**
- Όσοι επιθυμούν να αποστείλουν άρθρα, μελέτες, επιστολές, σχόλια, προτάσεις, παρατηρήσεις κ.λ.π. προς δημοσίευση στα «ΧΡΟΝΙΚΑ», μπορούν να τα αποστέλλουν στην ταχυδρομική διεύθυνση της Ε.Μ.Ι.Π.Η. ή στην ηλεκτρ. διεύθυνση «chronika_emipi@yahoo.gr» με την ένδειξη: Για τα «Χρονικά» (Τα άρθρα δεν θα πρέπει να ξεπερνούν τις 5 σελίδες Α4 με μονό διάστιχο και μέγεθος γραμματοσειράς 12στ.)
- Η έκδοση των «ΧΡΟΝΙΚΩΝ» στηρίζεται αποκλειστικά σε συνδρομές μελών και φίλων της Ε.Μ.Ι.Π.Η. Για τον λόγο αυτό, ζητούμε την οικονομική υποστήριξή σας
- Χειρόγραφα, ανεξαρτήτως δημοσιεύσεως ή μη, δεν επιστρέφονται

ΕΠΙΣΤΟΛΕΣ ΠΡΟΣ ΤΑ «ΧΡΟΝΙΚΑ» ΚΑΙ ΤΗΝ Ε.Μ.Ι.Π.Η.

ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΚΑΙ ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΓΙΑΝΝΙΤΣΩΝ «Ο ΦΙΛΙΠΠΟΣ»

Γιαννιτσά 6/5/2008

Αριθ. Πρωτ. : 181

Αξιότιμε κ. Βουδούρη,

...Συγχαρητήρια για την ίδρυση του νέου φορέα «Εταιρεία Μελετών Ιστορίας και Πολιτισμού Ν. Ημαθίας» και ευχόμαστε συνεχή δραστηριότητα και δημιουργία.

**Ο Πρόεδρος
Χρηστάκης Ιωαννίδης
Ο Γ. Γραμματέας
Αλέξανδρος Σταμενίτης**

Δυτικομακεδονικών Ημερολόγιον

Ζήση Αν. Μπέλλου

Ι. Φαρμάκη 20

50100 Κοζάνη

Κοζάνη 28 - 7 - 2008

Πρός Ε.Μ.Ι.Π.Η.

Με πολλήν χαράν πήραμε τό πρώτο φύλλο τοῦ ἐντύπου σας «ΧΡΟΝΙΚΑ». Δίδει εὐσύννοπτο εἰκόνα τῆς Ἱστορίας τοῦ τόπου σας καί δίδει πως στό στήθος σας φωλιάζει θέληση ἐθνωφελούς προσφοράς. Συγχαρητήρια.

**Αναστάσιος Ζ. Μπέλλος
Συντ/χος Δ/ντης Σχολείου
Δημοσιολόγος - Συγγραφεύς**

ΙΕΡΕΥΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΧΑΛΚΙΑΣ

Βέροια 29 - 7 - 2008

Πρός
Τό Διοικητικό Συμβούλιο
Ε.Μ.Ι.Π.Η.
Βέροια

Φίλτατοι Χαίρετε,

Ευχαριστώ για την αποστολή του 1ου φύλλου με τίτλο : «Χρονικά Ιστορίας και Πολιτισμού Ν. Ημαθίας». Ήταν για μένα, μια ευχάριστη έκπληξη.

Συγχαρητήρια για την ίδρυση της «Εταιρείας Μελετών Ιστορίας και Πολιτισμού Ν. Ημαθίας» (Ε.Μ.Ι.Π.Η.), που σκοπό έχει «τη μελέτη, διάσωση και προβολή της ιστορίας και της πολιτιστικής κληρονομιάς της Ημαθίας».

Χαίρομαι ιδιαίτερα, γιατί όλους σας γνωρίζω από μικρά παιδιά (μάλιστα όταν ήλθα στη Βέροια : 01 - 10 - 1970, οι πιο πολλοί από εσάς ίσως να μην είχατε γεννηθεί) και σήμερα καμαρώνω για τα έργα σας.

Σας εύχομαι επιτυχίες.

Με αγάπη,

Ιερέυς Παναγιώτης Χαλκιάς

ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΦΙΛΩΝ ΒΥΖΑΝΤΙΝΟΥ ΜΟΥΣΕΙΟΥ ΒΕΡΟΙΑΣ Θωμαΐδου 26, Τ.Κ. 59100, Βέροια

Ημερομ.: 9.9.08

Αριθ. πρωτ. 897

Προς Ε.Μ.Ι.Π.Η.

Περίληψη: Έκφραση
συγχαρητηρίων.

Σας ευχαριστούμε θερμά για την αποστολή του πρώτου φύλλου των «Χρονικών Ιστορίας και Πολιτισμού Ν. Ημαθίας». Σας συγχαίρουμε για το χρόνο και τον κόπο που αφιερώσατε και σας ευχόμαστε η τρίμηνη αυτή έκδοσή σας να αποτελέσει ένα ποιοτικό έντυπο, το οποίο θα ξεπεράσει το εφημερο και θα μας βοηθήσει να γνωρίσουμε πτυχές της ημαθιώτικης ιστορίας.

Για το Δ.Σ.

Ο πρόεδρος

Θ. Καλαϊτζής

ΕΝΤΥΠΑ, ΥΛΙΚΟ & ΠΡΟΣΚΛΗΣΕΙΣ ΠΟΥ ΛΑΒΑΜΕ

Βιβλία

- 1) Ο κόσμος της ορθοδοξίας στο παρελθόν και στο παρόν (Ι.Ε.Θ.Π.)
- 2) Αρχιμ. Παπανικάνδρος, Μακεδονομάχος - Οπλαρχηγός (Ιω. Παπαλαζάρου)
- 3) Ο Μακεδονικός Αγώνας στην περιοχή των Γιαννιτσών - Γκόνοσ Γιώτας «Το στοιχείο του Βάλτου» (Ιω. Παπαλαζάρου)
- 4) Ι. Ν. Αγίου Αθανασίου Πενταπλατάνου (Ιω. Παπαλαζάρου)
- 5) Κωστοχώρι ή Κουστοχώρι - Η Βεράντα της Ημαθίας (Ν. & Α. Κοτρίδη, Τ. Ζαμπελάκη)
- 6) Ημερολόγιο 2008 (Μουσείο Μακεδονικού Αγώνα)

Περιοδικά-Εφημερίδες-Έντυπα

- 1) Φίλιππος (Ι.Α.Ε.Γ.Φ.) τεύχη : 45, 58, 59
- 2) Δυτικομακεδονικών Ημερολόγιον 2008, τ. 3ος (Ζ. Α. Μπέλλου)
- 3) Εφημερίδα «Οι Καιροί» φύλλα : 344, 346
- 4) Μηνιαίον του Αυγούστου (Εκδ. Αποτομή 2)
- 5) Το ανδραγάθημα του υποπλοιάρχου Νικόλαου Βότση (Πολεμικό Μουσείο - Παρ. Θεσ/νικής)
- 6) Ο Μακεδονικός Αγώνας και ο Τέλλος Άγρας 100 χρόνια από το θάνατό του (ΓΕΣ - Μουσείο Μακεδονικού Αγώνα)
- 7) Η επανάσταση του 1821 στη Μολδοβλαχία και ο Ελληνισμός της Μαύρης Θάλασσας (ΓΕΕΘΑ-Πολεμικό Μουσείο Παρ. Θεσ/νικής)

Ψηφιακό Υλικό

Ο Μακεδονικός Αγώνας 1904-1908 (Ντοκουμαντέρ του Μουσείου Μακεδονικού Αγώνα)

Προσκλήσεις

- 1) Εκδήλωση «Οι Στρατιωτικοί ιερείς στους αγώνες του έθνους» (Β' Σ. Σ.)
- 2) Εκδήλωση «Στο φως του φεγγαριού» (11η Ε.Β.Α.)

ΧΡΟΝΙΚΑ

ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ Ν. ΗΜΑΘΙΑΣ

Ιδιοκτησία-Έκδοση
Εταιρεία Μελετών Ιστορίας
και Πολιτισμού Ν. Ημαθίας

**Αρχισυνταξία -
Ηλεκτρονική σελιδοποίηση**
Νικόλαος Γ. Βουδούρης

Υπεύθυνοι Ύλης
Εμμανουήλ Γ. Ξυνάδας
Αναστασία Γ. Ταναμπάση
Μαρία Γ. Στάθη

Εκτύπωση
Ν.Καραμανλίδης & ΣΙΑ Ο.Ε.
Ν.Νικομήδεια Ημαθίας 23310 90234, 90339

Γραφεία

Δ.Δ. Φυτειάς Δοβρά Τ.Θ. 149, Τ.Κ. 59100
τηλ: 6909727284

Για την προβολή της επιχείρησής σας μέσα από τις σελίδες των «ΧΡΟΝΙΚΩΝ», καθώς και για τις χορηγίες σας υπέρ της έκδοσης του εντύπου, καλέστε στο **6909727284**

Τα επώνυμα άρθρα εκφράζουν μόνο την άποψη του συντάκτη του κειμένου

ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΑΠΟ ΤΗΝ 1η ΣΕΛΙΔΑ

δημοσιεύονται επιστολές, πολεμικά ημερολόγια και ανταποκρίσεις Κύπριων εθελοντών των Βαλκανικών πολέμων, από την Ήπειρο και τη Μακεδονία του 1912 - 1913. Σημαντική, για την ιστορία της ίδιας περιόδου στην περιοχή του Ρουμλουκιού είναι και η μονογραφία του Δημητρίου Θ. Μπέλλου, με τίτλο «Η απελευθέρωση του Ρουμλουκιού και η παράδοση της Θεσσαλονίκης». Σχετικές πληροφορίες με την απελευθέρωση περιοχών της Ημαθίας (Νάουσας, Ρουμλουκιού κ.λ.π) βρίσκονται διάσπαρτες σε έργα και δημοσιεύματα αρκετών ακόμη ερευνητών. Στην προσπάθεια συγκέντρωσης, αξιοποίησης και παρουσίασης περισσότερων στοιχείων και πληροφοριών για το ζήτημα αυτό, το Δ.Σ. της Ε.Μ.Ι.Π.Η., έχοντας υπόψη του σχετική πρόταση της επιτροπής ύλης των «ΧΡΟΝΙΚΩΝ», αποφάσισε κατά την υπ' αριθμ. 7/22-7-08 συνεδρία του, να αφιερώσει το 2ο φύλλο του τριμηνιαίου εντύπου της στην απελευθέρωση της Βέροιας, αυξάνοντας μάλιστα, ειδικά για τον σκοπό αυτό, τον αριθμό των σελίδων του από 12 σε 16. Ασφαλώς, δεν επιδιώκουμε στο πλαίσιο του «Αφιερώματος» να εξαντλήσουμε το θέμα (θα ήταν άλλωστε, αν μη τι άλλο, υπερβολή να ισχυριστούμε κάτι τέτοιο), αλλά να συνεισφέρουμε κατά το δυνατό περισσότερο στην ιστορική έρευνα της περιόδου. Εξάλλου, αρκετά μεγάλο μέρος του αρχειακού υλικού (κυρίως δημοσιεύματα εφημερίδων, ελληνικά και ξένα αρχεία Υπουργείων, υπηρεσιών κ.λ.π.) παραμένει ακόμη ανεξερευνήτο. Ευχόμαστε μελλοντικά να προκύψουν ακόμη περισσότερα στοιχεία και πληροφορίες.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΗΡΙΟ

Η Ε.Μ.Ι.Π.Η. ευχαριστεί για την προσφορά στην Εταιρεία τους:

Ραδιοφωνικό Σταθμό «Παύλειος Λόγος 90,2FM», Βιβλιοπωλείο «Παύλειος Λόγος», Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας, Γ.Α.Κ. Ν. Ημαθίας, Ν. Σούμπουρο, Κ. Βλαχόπουλο, Ν. Καραμανλίδη, Σ. & Δ. Κριαρά, Σ. Κωνσταντούδη.

Επιστολή του Αρχιμανδρίτου Πορφυρίου Προδρομίτου

Ιστορικές Μνήμες

Έχω από χρόνια ένα παράπονο, πού προσπαθώ να τό μετατρέψω σε εύλογία.

Είμουν στην προτελευταία ή την τελευταία τάξη του σχολείου, 16 ή 17 ετών και κάπως μου άρεσε ή ιστορία, κυρίως του χωριού μου.

Μου άρεσε να ψάχνω στίς εκκλησίες τά παλαιά βιβλία και να προσπαθώ να διαβάσω παλαιές σημειώσεις στά παράφυλλα και χρονολογίες στίς κάτω κυρίως γωνίες στίς εικόνες.

Κάποτε είχα βρεί σε ένα μνηαίο ειδήσεις πού τίς άντέγραψα και σκέφτηκα να τίς δείξω σε έναν σοφό, ιστορικό, κ.λ.π., να μου τίς διαβάσει και να με βοηθήσει να γράψουμε κάτι και γιά τά ξεχασμένα Πιέρια.

Όταν γυρίσαμε στην πόλη, όλος χαρά, σκέφτηκα να τόν συναντήσω δίχως καθυστέρηση και να του δείξω τόν «θησαυρό» μου.

Έμαθα την διεύθυνση και πήγα να τόν συναντήσω. Του φανέρωσα τόν θησαυρό και ζήτησα, σάν παιδί να με βοηθήσει. Όμως ... «Άμα θέλεις, άφησέ τα, κάποτε να τά χρησιμοποιήσω. Πάντως να σε βοηθήσω άποκλείεται». Τά πήρα και έφυγα. «Έτσι φέρονται οί άνθρωποι πού άσχολούνται μέ τά κοινά;» σκέφτηκα. Αυτοί είναι οί πνευματικοί άνθρωποι τής πόλης μου;

Φυσικά, ποιός είμουν εγώ; Ένας μέτριος μαθητής, άπό μάλλον φτωχή και πολύτεκνη οίκογένεια, άσημος. Άλλά, μήπως έτσι φέρεται σε όλους και τούς παίρνει τό ύλικό;

Πέρασαν τά χρόνια. Τήν ιστορία πλέον τήν σπούδασα - γιατί, άς τό πούμε αυτό και άς τό τονίσουμε, - ή ιστορία είναι έπιστήμη, με μέθοδο και κανόνες, και δέν είναι ένασχόληση στίς έλεύθερες ώρες και χόμπυ έλαφρό - και άρχισα έλεγκτικά να «βλέπω» κάθε τί πού χαρακτηρίζονταν ιστορική μελέτη.

Όστερα πήγα στο Άγιον Όρος, στο μοναστήρι, και έγινε μοναχός, και γιά δεκαπέντε σχεδόν χρόνια είμουν βιβλιοθηκάριος τής μοναστηριακής μας βιβλιοθήκης, πού αριθμούσε 50.000 βιβλία και άρκετές χιλιάδες τεύχη περιοδικών, και μερικές εκατοντάδες παλαιτύπων και χειρογράφων. Και όλα περνούσαν άπό τά χέρια μου.

Και εκεί θυμόμουνά την παλαιά άπάντηση και εύρισκα εύκαιρία να «έκδικούμαι» τόν άρχαίο σοφό. Πώς; Μέ τό να βοηθάω κάθε φοιτητή πού έρχόταν και ήθελε να χρησιμοποιήσει την βιβλιοθήκη μας γιά τίς πανεπιστημιακές του ένασχολήσεις. Όποιος και άν ήταν, όποια ώρα τό ζητούσε, όποιοδήποτε βιβλίο ή χειρόγραφο ή παλαίτυπο ή περιοδικό ζητούσε. Και σκεφτόμουν πώς ή γνώση και ή σοφία ζητούν και θέλουν πάντα άπογόνους.

Πάντως, άργότερα, πολύ άργότερα, ήρθε ένας επί πτυχίω δάσκαλος πού είχε άκριβώς την ίδια άντιμετώπιση άπό τόν σοφό. Δέν τόν βοήθησε καθόλου.

Τώρα, λοιπόν, πού νέοι έρευνητές - νεότεροι τουλάχιστον άπό έμάς - καταγίνονται μέ την έρευνα και προσπαθούν να δώσουν στοιχεία γιά τούς ιστορικούς και την ιστορία, δέν μένει παρά να τούς συγχαρούμε και να εύχηθούμε μέ όλη μας την ψυχή καλή έπιτυχία, αλλά και καλή συνέχεια.

Τα Ιδρυτικά Μέλη της Ε.Μ.Ι.Π.Η.

(αλφαβητικά)

1. Ανάστου Δημήτριος
2. Βλαχόπουλος Κωνσταντίνος
3. Βουδούρης Αθανάσιος
4. Βουδούρης Νικόλαος
5. Γαβριηλίδης Θωμάς
6. Γκαλίτσιος Αντώνιος
7. Γκέκας Αθανάσιος
8. Ζιώγα Ιωάννα
9. Ηλιάδου - Τάχου Σοφία
10. Ιωσηφίδης Απόστολος
11. Κακούλης Κωνσταντίνος
12. Καρατσιώλης Ιωάννης
13. Αρχ. Κυριλλίδης Παλαμάς
14. Κωνσταντούδης Σταμάτης
15. Μαργάγγελος Νικόλαος
16. Αρχ. Μπατσάρας Πορφύριος
17. Μπέτσα Ολυμπία
18. Ευνάδας Εμμανουήλ
19. Παπαδόπουλος Αθανάσιος
20. Πυρινός Παύλος
21. Σκούπρας Χρήστος
22. Στάθη Μαρία
23. Ταναμπάση Αναστασία
24. Τζήκα - Μπατσάρα Χάιδω
25. Τζήκα Νικολέτα
26. Τρομπούκης Αλέξανδρος
27. Χρυσικόπουλος Δημήτριος
28. Πρωτ. Χρυσόπουλος Αντώνιος
29. Αρχ. Χρυσοστόμου Γεώργιος

Παύλειος Λόγος

90,2 fm

Το ραδιόφωνο της
Ι. Μ. Βεροίας,
Ναούσης
και Καμπανίας

Λόγος... να ακούς...
ραδιόφωνο

Τα

ΧΡΟΝΙΚΑ

Θα τα βρείτε...

ΒΕΡΟΙΑ

Δημόσια Κεντρ. Βιβλιοθήκη Βέροιας (Ελλης 8)
Βιβλιοπωλείο "Επίκαιρο" (Βενιζέλου 28)
Βιβλιοπωλείο "Παύλειος Λόγος" (Βενιζέλου 29)
Φωτοτυπίες Κριαράς (Τρύφωνος 2)

ΝΑΟΥΣΑ

Βιβλιοθήκη Ευξείνου Λέσχης Ποντίων Νάουσας
(Χατζηγηρυγοριάδη 30)

ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑ

Βιβλιοπωλείο Libro (Βετσοπούλου 32)

Εάν επιθυμείτε να
λαμβάνετε

ταχυδρομικώς τα

ΧΡΟΝΙΚΑ

καλέστε στο

6909.727.284

Η ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΣΗ ΤΗΣ ΒΕΡΟΙΑΣ

Η ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΣΗ ΤΗΣ ΒΕΡΟΙΑΣ

Μέσα από δημοσιεύματα του Αθηναϊκού Τύπου της εποχής

Του Εμμανουήλ Γ. Ξυνάδα
Mr. Θεολογίας- Αντιπροέδρου Ε.Μ.Ι.Π.Η.

Η είδηση της Απελευθέρωσης της Βέροιας από τα Ελληνικά στρατεύματα τη 16η Οκτωβρίου 1912 διαδόθηκε άμεσα μέσω του Τύπου της τότε απελευθερωμένης Ελλάδας. Στο συγκεκριμένο δημοσίευμα θα προσπαθήσουμε να προσεγγίσουμε το γεγονός μέσα από δημοσιεύματα του Αθηναϊκού τύπου της εποχής. Πιο συγκεκριμένα θα δούμε πως παρουσιάζουν την Απελευθέρωση της Βέροιας και τί στοιχεία μας δίνουν γι' αυτήν δύο Αθηναϊκές Εφημερίδες. Η Εφημερίδα «ΕΜΠΡΟΣ» και η εφημερίδα «ΣΚΡΙΠ». Για το σκοπό αυτό ερευνήσαμε φύλλα των συγκεκριμένων εφημερίδων των ημερών της Απελευθέρωσης και συγκεκριμένα τα φύλλα από 17 Οκτωβρίου 1912 μέχρι και 24 Οκτωβρίου 1912.

Πρώτη αναφορά στην Απελευθέρωση της Βέροιας από τα Ελληνικά Στρατεύματα έχουμε την επόμενη κιόλας μέρα, τη 17η Οκτωβρίου, δηλαδή, του 1912. Η εφημερίδα «Εμπρός» στη σελ. 3 και στην καθημερινή στήλη της «Τελευταία Ώρα» αναφέρεται στην σημασία της μάχης που έγινε πλησίον της Βέροιας πριν τα Ελληνικά στρατεύματα εισέλθουν σ' αυτήν. Μάλιστα για να ενημερώσει ο πολεμικός απεσταλμένος της εφημερίδας, Κ. Χαλκιάς, για το γεγονός στέλνει ιδιαίτερο τηλεγράφημα από την Λάρισα τη 16η Οκτωβρίου. Το τηλεγράφημα του Ανταποκριτού της Εφημερίδας αναφέρει: «Επίσημα τηλεγραφήματα ενταύθα αναγγέλουν ότι ο Ελληνικός στρατός προελαύνων προς κατάληψιν της Βέροιας συνητήθη με τον Τουρκικό Στρατό εις την θέσιν του Τριποτάμου, από την οποία η απόστασις είνε εγγυτάτη προς την Βέρροϊαν.

Κατά την προέλασιν των ημετέρων οι Τούρκοι αντέταξαν άμυναν τινά αλλ' ο ελληνικός στρατός επιτεθείς σφοδρώς εναντίον αυτών εξηνάγκασε τον εχθρόν να τραπή εις φυγήν.

Η μάχη διήρκεσε επί τριώρων. Κατ' αυτήν δε άπαξ ότε εδόθη ευκαιρία εις τα ελληνικά στρατεύματα να αναπτύξωσι την ακάθεκτον αυτών ορμήν και ανδρείαν (sic).

Ο εχθρός φεύγων προς Βέρροϊαν δεν

εγκατέλειπε μόνον τας θέσεις του, αλλά και τα όπλα του και τα πυρομαχικά του.

Αι απώλεια των Τούρκων είναι μεγάλοι.

Πανταχού ο Τουρκικός πληθυσμός της κατακτηθείσης βλέπων την αμερόληπτον διοίκησιν των εγκατασταθεισών Ελληνικών αρχών και την ισονομίαν ήρχισε να αναλαμβάνη θάρρος και επανέρχεται εις τας εστίας του ευλογών τα ελληνικά όπλα, τα οποία εξησφάλισαν πατρικήν διοίκησιν την οποία ουδέποτε άλλοτε είχαν.

Από το συγκεκριμένο δημοσίευμα μαθαίνουμε για την μάχη που έλαβε χώρα πριν από την είσοδο του Ελληνικού Στρατού στην Βέροια.

των ελληνικών στρατευμάτων στα στενά του Τριποτάμου. Το τηλεγράφημα αποστέλλεται την 16η Οκτωβρίου και ώρα 7π.μ. από την Κοζάνη η οποία είχε ήδη καταληφθεί από τις Ελληνικές Δυνάμεις.

Το ίδιο τηλεγράφημα δεν παραλείπει και η εφημερίδα «ΕΜΠΡΟΣ» η οποία το δημοσιεύει στη σελ. 4.

Επόμενη αναφορά στην Απελευθέρωση της Βέροιας και στα περί αυτής γεγονότα βρίσκουμε στην Εφημερίδα «ΕΜΠΡΟΣ» της 18ης Οκτωβρίου 1912. Στον κεντρικό τίτλο της εφημερίδας αναφέρεται «Τηλεγράφημα του Διαδόχου εκ Βερροίας». Πρόκειται

για τηλεγράφημα που απέστειλε ο Διάδοχος Κωνσταντίνος από την Κοζάνη και σχετίζεται με την οριστική κατάληψη της Βέροιας. Το τηλεγράφημα απευθύνεται προς το Υπουργείο των Στρατιωτικών. Αναφέρει: «Κοζάνη 16.5 μ.μ. Μετά την χθεσινήν αγγελθείσαν αψιμαχίαν μεταξύ ημετέρων και εχθρικού αποσπάσματος εκ πεζικού και πυροβολικού κατέχοντος το στενόν του Τριποτάμου και μετά την ετέραν αψιμαχία μεταξύ ημών και μικρού εχθρικού τμήματος εν Ξηρολιβάδω ο εχθρός υπεχώρησε τη νύκτα εγκαταλείψας την Βέρροϊαν εις ην εισήλθον σήμερον.

Ο λαός ενθουσιωδώς υπεδέχθη.

Οι Οθωμανοί κάτοικοι διέμειναν εν τη πόλει, οι δε προύχοντες εξ' αυτών παρουσιασθέντες εδήλωσαν υποταγήν.

Κατά τας χθεσινάς αψιμαχίας επληρώθησαν 12 οπλίται».

Το συγκεκριμένο τηλεγράφημα μας πληροφορεί και για δεύτερη μάχη πλησίον του Ξηρολιβάδου. Επίσης μας πληροφορεί για τον ακριβή αριθμό των τραυματισθέντων ελλήνων οπλιτών.

Στο ίδιο φύλλο δημοσιεύεται και το τηλεγράφημα του προσφυγάρχου του Υπουργείου Στρατιωτικών κ. Νέδερ,

ο οποίος ενημερώνει τον πρωθυπουργό για την ακριβή ώρα κατάληψης της Βέροιας από τον Ελληνικό Στρατό καθώς και για την κατάσταση η οποία επικρατεί. Ο Ελληνικός στρατός κατέλαβε την Βέροια την 16η Οκτωβρίου στις 11.45 π.μ. Οι μακεδονικές οικογένειες παρέμειναν, οι Τούρκοι πρόκριτοι παρουσιάστηκαν στον διάδοχο και δήλωσαν υποταγή και η σιδηροδρομική γραμμή Θεσσαλονίκης - Μοναστηρίου διεκόπη. Αυτά είναι τα θέματα που θίγει στο τηλεγράφημα του ο Νέδερ.

Με το δημοσίευμα της η εφημερίδα «ΣΚΡΙΠ» στις 19 Οκτωβρίου 1912 μας πληροφορεί για τα όσα συνέβησαν μετά την είσοδο του στρατού στην πόλη. Στην πόλη έγινε ενθουσιώδης υποδοχή. Οικάτοικοι είχαν εξέλθει με Ελληνικές

Η μάχη αυτή έγινε κατά την Εφημερίδα στην θέση Τριποτάμος. Πρόκειται για την γνωστή μάχη στη θέση Βρωμοπήγαδο η οποία βρίσκεται πολύ κοντά στον Τριποτάμο. Επίσης μαθαίνουμε για την εγκατάλειψη της μάχης από πλευράς του εχθρού και την φυγή του προς την Βέροια εγκαταλείποντας παράλληλα και όλο τον οπλισμό. Τέλος μαθαίνουμε για το πλήθος των απωλειών του Τουρκικού στρατού καθώς και για την συμπεριφορά του Ελληνικού στρατού προς τους Τούρκους κατοίκους της Βέροιας, συμπεριφορά η οποία δεν είχε ποτέ εκφραστεί προς αυτούς.

Στο φύλλο της ίδιας ημέρας η Εφημερίδα «ΣΚΡΙΠ» παρουσιάζει το τηλεγράφημα του Στρατηγού Δαγκλή προς το Υπουργείο των Στρατιωτικών, με το οποίο αναγγέλλει την νίκη

Η ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΣΗ ΤΗΣ ΒΕΡΟΙΑΣ

Η επέτειος της απελευθέρωσης της Βέροιας

ΜΕΣΑ ΑΠΟ ΤΟΝ ΤΟΠΙΚΟ ΤΥΠΟ

Της Αναστασίας Γ. Ταναμπάση
Ιστορικού - Μέλους Δ.Σ. Ε.Μ.Ι.Π.Η

Το πρωί της 16ης Οκτωβρίου 1912 πλήθος Βεροϊέων συγκεντρώθηκαν στην πλατεία Ωρολογίου για να υποδεχτούν τον ελληνικό στρατό¹. Ημέρα έντονης συγκίνησης και ανέλπιστης χαράς, ημέρα ελευθερίας! Οι Τούρκοι ύψωσαν λευκή σημαία ως ένδειξη υποταγής, ενώ οι μεικτές πολιτοφυλακές συνέβαλαν στην απρόσκοπτη υποχώρηση του τουρκικού στρατού και την τήρηση της τάξης στην περιοχή². Ο Μητροπολίτης Καλλίνικος Δελιγκάνης έμελλε να είναι ο ιεράρχης, που θα παρέδιδε στον έφιππο λοχαγό του Πυροβολικού Μάνο την πόλη. Η Βέροια του 1912 γιόρταζε.

Εικοσιένα και σαράντα τέσσερα χρόνια από την ημέρα της απελευθέρωσης, οι εφημερίδες Αστήρ, Θαρραλέος και Φρουρός της Ημαθίας είναι οι αδιάψευστοι μάρτυρες των επετείων της 16ης Οκτωβρίου κατά τα έτη 1933 και 1956.

Στο πρωτοσέλιδο της εφημερίδας Αστήρ³ αποδίδεται γραπτά το γιορτινό κλίμα της επετείου του 1933: «Μετά μεγαλοπρεπείας περισσής εορτάσθη την παρελθούσαν Δευτέραν 16ην τρέχοντος η επέτειος της απελευθέρωσης της πόλεως μας υπό του

Στις δύο σελίδες που αφιερώνει ο Αστήρ γίνεται λόγος για τη δοξολογία στην εκκλησία του Αγίου Αντωνίου, τη

οι πρόεδροι των συντεχνιών, των σωματείων και των υπολοίπων οργανώσεων της Βέροιας. Μετά τη δοξολογία και το λόγο του δικηγόρου Αναστασίου Κάππου, πραγματοποιήθηκε δεξίωση στο Δημαρχείο. Στις 12 π.μ. στην πλατεία των Στρατώνων έλαβε χώρα η πολεμική γιορτή του Συντάγματος, όπου μνημονεύθηκαν τα ονόματα των πεσόντων του 1912 και 1913 καθώς και του μικρασιατικού πολέμου. Παρόντες ήταν οι εκπρόσωποι των στρατιωτικών αρχών, η πλειοψηφία των δημοτικών συμβούλων, εκπρόσωποι των δικαστικών αρχών, αντιπροσωπεία της Ισραηλιτικής κοινότητας, της Ε.Ε.Ε., ο αρχηγός των προσκόπων, καθώς και ανάπηροι πολέμου. Στη συνέχεια, κατατέθηκαν στεφάνια στο ηρώο του Συντάγματος και με εντολή του

Συνταγματάρχη, πήρε το λόγο ο Ανθυπολοχαγός κ. Φακίρης, διαχειριστής του 16ου Συντάγματος. Ακολούθησε η παρέλαση των στρατιωτικών μονάδων, με τους προσκόπους να προηγούνται, ενώ γνωστοποιείται ότι δεν παρέλασαν οι μαθητές του Γυμνασίου και του Παρθεναγωγείου. Το απόγευμα της ίδιας ημέρας

ΘΑΡΡΑΛΕΟΣ

Εφημερίς Βεροίας

δρ. 15 δρ. 100	ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ-ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΗΛΙΑΣ ΝΟΒΑΣ ΔΙΚΗΓΟΡΟΣ	Έτος 101 Αριθ. φύλλου 298 Τιμή φύλλου δραχ. 1
-------------------	---	--

ΒΕΡΟΙΑ

ΔΕΥΤΕΡΑ

22

ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1956

ενδόξου Ελληνικού Στρατού, γενομένη ως γνωστόν την 16ην Οκτωβρίου 1912. Όλα τα καταστήματα της Κεντρικής οδού Ελευθερίας ως και υπό των παρόδων αυτής ήσαν σημαιοστόλιστα, όλοι δε σχεδόν οι κάτοικοι συν γυναιξί και τέκνοις συμμετέσχον εις τον πανηγυρικών εορτασμόν της επετείου της απελευθέρωσης. Άμα τη Ανατολή του ηλίου η Μουσική της Φρουράς Βεροίας υπό την διεύθυνσιν του αρχιμουσικού της κ. Ζερβοπούλου διέσχισε τας κεντρικωτέρας οδούς της πόλεως παιανίζουσα τον εθνικόν.»

δεξίωση στο Δημαρχείο της Βέροιας, την επιμνημόσυνη δέηση και τη λαμπαδηφορία. Ειδικότερα, αναφέρεται ότι κατά την τέλεση της δοξολογίας στο ναό του Αγίου Αντωνίου

Ο ΦΡΟΥΡΟΣ ΤΗΣ ΗΜΑΘΙΑΣ

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΟΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΠΟΛΙΤΙΚΟΝ ΟΡΓΑΝΟΝ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ ΗΜΑΘΙΑΣ

Γραφεία - Τυπογραφεία Μητροπόλεως 28 - Τηλ. 4-00	Τιμή φύλλου δραχ. 1.50 Έτος Β' Αριθ. φύλλου 33	Διευθυντής - Υπεύθυνος Ι. ΣΠΑΜΙΑΝΙΣ	ΔΕΥΤΕΡΑ 22 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1956
---	---	--	------------------------------

Η 16Ο ΚΤΩΒΡΙΟΥ ΕΟΡΤΗ ΤΗΣ ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΣΕΩΣ ΒΕΡΟΙΑΣ
ΚΑΙ Η ΕΘΝΙΚΗ ΝΟΣΤΑΛΓΙΑ

παρευρέθηκαν εκπρόσωποι των δικαστικών και στρατιωτικών αρχών, οι προϊστάμενοι και το διδακτικό προσωπικό των σχολείων,

Η ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΣΗ ΤΗΣ ΒΕΡΟΙΑΣ

πραγματοποιήθηκε η λαμπαδηφορία με τη συμμετοχή του στρατού και των σχολείων.

Το 1956 οι εφημερίδες Ο Φρουρός της Ημαθίας και Θαρραλέος δημοσιεύουν τα του εορτασμού της απελευθέρωσης έξι ημέρες αργότερα, στις 22 Οκτωβρίου. Ο Φρουρός αφιερώνει τη μισή σελίδα του εξωφύλλου του στην επέτειο, σε αντίθεση με το αντίστοιχο μικρό σε έκταση άρθρο του Θαρραλέου.

Ο τίτλος του άρθρου του Φρουρού της Ημαθίας¹, «Η 16η Οκτωβρίου, εορτή της απελευθέρωσης Βεροίας και η εθνική νοσταλγία», είναι πολύ διαφωτιστικός του περιεχομένου του. Επισημαίνονται τόσο οι λεπτομέρειες του εορτασμού της 16ης Οκτωβρίου όσο και οι ενθυμήσεις ηρωικών στιγμών της Ελλάδας σε διαφορετικές ιστορικές περιόδους. Το εθνοπατριωτικό ύφος του άρθρου είναι ιδιαίτερα έντονο: «Πράγματι δεν ήτο Στρατός εκείνος. Δεν ήτο μία φυλή. Ήτο μία ιστορία τριών ολόκληρων χιλιάδων ετών, η λαμπρότερα ιστορία του κόσμου. Και ο πολυάριθμος και πείσμων εχθρικός στρατός της Τουρκικής τότε Αυτοκρατορίας εδαμάσθη και συνετρίβη από την ελληνικήν λόγχην του ήρωος τσολιά και του φανατισμένου φαντάρου και τα λείψανά του εξεανάχθησαν εντός δεκαημέρου πέραν της Βεροίας προς Θεσσαλονίκη. Πράγματι εις τους λόφους της Μελιούνας, εις τα στενά του Σαρανταπόρου, εις τα υψώματα των Σερβίων και Ζωοδόχου Πηγής, εις Καστανιά Βεροίας, κατά τας ιστορικές εκείνας ημέρας του Οκτωβρίου 1912 ανέζησαν όλοι οι υπέρλαμπροι ελληνικοί αγώνες. Από τας ολιγοήμερους τιτανικές εκείνας μάχας ανεπήδησαν οι πορθηταί της Τρωάδος με τας ασπίδας και τα δόρατα, οι νικηταί των Μηδικών πολέμων με τους παϊάνας των, οι Μεγαλοαλεξανδρινοί και οι ηρωϊσμοί των Μακεδόνων, οι θεοσεβείς ήρωες των αιμινήστων Βυζαντινών Αυτοκρατόρων κατά των συνεχών εισβολών των διαφόρων βαρβαρικών επιδρομών με τα λάβαρα της υπερμάχου και οι ημίθεοι επαναστάται του 1821.». Στο άρθρο γίνεται λόγος για τη

δοξολογία στο ναό του Αγίου Αντωνίου, τη δεξίωση στο Δημαρχείο, την επιμνημόσυνη δέηση και την κατάθεση στεφάνων στην πλατεία των δικαστηρίων καθώς και για

Οι Μακεδόνες, ετόνισεν ο Στρατηγός, και οι Μακεδονομάχοι συνετέλεσαν διά των αγώνων των και των θυσιών εις την διατήρησιν της ελληνικωτάτης Μακεδονίας

των και εις την προετοιμασίαν της απελευθέρωσης αυτής.»

Στη συνέχεια, με βάση πάντα το άρθρο, παρέλασαν οι ανάπηροι πολέμου, οι μαθητές και μαθήτριες της Βεροίας και οι Πρόσκοποι. Το μεσημέρι της ίδιας μέρας παρατέθηκε γεύμα προς τιμήν του «Καπετάν Κόρακα» και των μελών της οικογενείας του. Το απόγευμα διεξήχθησαν οι Δ' Πανημαθιακοί αθλητικοί αγώνες, «Το Βέρμιον», και το βράδυ η πόλη φωταγωγήθηκε.

Αντίστοιχα, και στο άρθρο της εφημερίδας Θαρραλέος⁵ επισημαίνεται η παρουσία του Μακεδονομάχου Βασιλείου Σταυρόπουλου ή «Καπετάν Κόρακα». Τονίζεται, μάλιστα, η ενθουσιώδης υποδοχή που έτυχε από το λαό της Βεροίας. Ωστόσο, κάτι που δε θίχτηκε στο Φρουρό της Ημαθίας και αναφέρθηκε στον επίλογο του άρθρου του Θαρραλέου ήταν η απουσία των επαγγελματιών και του λαού της Βεροίας από τον εορτασμό της απελευθέρωσης: «Ηκολούθησε παρέλασις του στρατού και ούτω έληξε η ωραία γιορτή της ιστορικής ημέρας. Στη γιορτή παρετηρήθη και εσχολιάσθη, δυσμενώς, παρά των ξένων και των αρχών ιδίως η σχεδόν

Ο Στρατηγός Βασίλειος Σταυρόπουλος (Μακεδονομάχος Καπετάν Κόρακας)

το λόγο του δικηγόρου και τέως Νομάρχη Γεωργίου Γουδή.

Ιδιαίτερη μνεία γίνεται από το συντάκτη του άρθρου στην παρουσία του εν αποστρατεία Στρατηγού, Βασιλείου Σταυρόπουλου, γνωστού με το ψευδώνυμο «Καπετάν Κόρακας», που ως αρχηγός ελληνικού ανταρτικού σώματος έδρασε στην περιοχή της Βεροίας από το 1902 έως το 1908: «...ο δε κ. Σταυρόπουλος ομιλήσας δι' ολίγων προς τον λαόν Βεροίας ηυχάριστησε τον Θεόν, που ηξιώθη έπειτα από 50 χρόνια να ευρίσκεται μεταξύ των προσφιλών του Βεροιέων και να συνεορτάζη την επέτειον της λευτεριάς. Με ζωγραφισμένην συγκίνησιν ανεμνήσθη των ιερών αγώνων και των ονομάτων Βεροιέων συνεργατών του της εποχής εκείνης.

παντελής απουσία των επαγγελματιών και του Λαού της Βεροίας... Πέφτει λοιπόν χρέος βαρύ στις οργανώσεις όπως εις το μέλλον μεριμνήσουν, ώστε ν' αποφευχθεί παρόμοια χονδροειδής αδιαφορία στις μεγάλες εθνικές μας γιορτές.»

Ο επίλογος του άρθρου του Θαρραλέου είναι επίκαιρος και στις μέρες μας. Πέρα, όμως, από τα όποια σχόλια και συσχετισμούς, που αυθόρμητα κάνει κάποιος μελετώντας τα άρθρα του τότε με τα άρθρα του σήμερα για την απελευθέρωση της Βεροίας, οφείλει να λάβει υπ' όψιν του το εξής: επρόκειτο για ένα όνειρο, που μετά από σχεδόν πέντε αιώνες, στις 16 Οκτωβρίου 1912, γινόταν τελικά πραγματικότητα.

¹ Ζάχου, Στ. Ε. (1979). Αναμνήσεις ενός Βεροιώτη. Βέροια: Λασκαρίδης Σ. – Αλεξιάδης Π, σ. 11.

² Χριστοδούλου, Α. Ε. (1965). Η συμβολή της Βεροίας εις τον Μακεδονικόν Αγώνα 1902-1908. Βέροια: Ν. Μπουρδένας, σ. 60.

³ Ανωσύμου, «Ο Μεγαλοπρεπέστατος εορτασμός της επετείου της απελευθέρωσης της πόλεως μας», Αστήρ Βεροίας, αρ. φύλλου

261)148, 18 Οκτωβρίου 1933.

⁴ Ανωσύμου, «Η 16η Οκτωβρίου εορτή της απελευθέρωσης Βεροίας και η εθνική νοσταλγία», Ο Φρουρός της Ημαθίας, αρ. φύλλου 33, 22 Οκτωβρίου 1956.

⁵ Ανωσύμου, «Η 16η Οκτωβρίου», Θαρραλέος, αρ. φύλλου 296, 22 Οκτωβρίου 1956.

Η ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΣΗ ΤΗΣ ΒΕΡΟΙΑΣ

Η ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΣΗ ΤΗΣ ΒΕΡΟΙΑΣ

ΜΕΣΑ ΑΠΟ ΕΝΘΥΜΗΣΕΙΣ

ΠΑΛΑΙΤΥΠΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ

Του Στέργιου Λιούλια
Αρχαιολόγου

Το ελεύθερο ελληνικό κράτος στις αρχές του 20ου αι. βρισκόταν σε μια ιδιαίτερα δύσκολη κατάσταση. Τα στενά όρια της χώρας και η έλλειψη αξιόλογων πλουτοπαραγωγικών πηγών ανέκοπταν την οικονομική εξέλιξη ενώ η ταυτόχρονη κατοχή μεγάλων περιοχών από τους Οθωμανούς στις οποίες διαβιούσαν σημαντικοί ελληνικοί πληθυσμοί δημιουργούσε προσδοκίες και απαιτήσεις τόσο από το μέρος των αλύτρωτων Ελλήνων όσο και από την πλευρά των ελεύθερων πολιτών του ελληνικού κράτους. Η Κρήτη, η Μακεδονία, η Θράκη, η Ήπειρος, τα νησιά αποτελούσαν περιοχές τις οποίες η Ελλάδα επιδίωκε απεγνωσμένα να απελευθερώσει και να τις εντάξει στα σύνορά της. Αν λάβουμε μάλιστα υπόψη και τον ατυχή Ελληνοτουρκικό πόλεμο του 1897 με τις ολέθριες συνέπειές του στον οικονομικό, πολιτικό αλλά και ψυχολογικό τομέα, εύκολα αντιλαμβανόμαστε ότι οι απαιτήσεις για μια επιτυχημένη πορεία της χώρας ήταν μεγάλες.

Την ίδια εποχή, η κατάσταση στην Οθωμανική Αυτοκρατορία ήταν ιδιαίτερα κρίσιμη. Το 1908 το κίνημα των Νεοτούρκων μολονότι διακήρυττε ισότητα και μεταρρυθμίσεις για όλους τους κατοίκους της Αυτοκρατορίας, γρήγορα αποδείχτηκε σκληρότερο και περισσότερο καταπιεστικό με αποτέλεσμα όλοι οι υπόδουλοι πληθυσμοί να δυσανασχετούν και να επιδιώκουν την απαλλαγή τους από τον τουρκικό ζυγό. Επιπλέον, στην διεθνή διπλωματική κοινότητα, από την πλευρά τουλάχιστον των Μεγάλων Δυνάμεων, η ακεραιότητα της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας δεν παρουσίαζε κανένα ενδιαφέρον. Αντίθετα διέβλεπαν τον πρωτεύοντα ρόλο που θα έπαιξαν πλέον οι βαλκανικές χώρες στη περιοχή. Για το λόγο αυτό η Ελλάδα, η Σερβία, η Βουλγαρία και το Μαυροβούνιο συνενώθηκαν σε συμμαχίες απέναντι στον κοινό εχθρό προκειμένου να ξεκαθαρίσουν την κατάσταση στη παραπάνω περιοχή. Χαρακτηριστικό μάλιστα του πολεμικού αναβρασμού που επικρατούσε είναι το γεγονός ότι ήδη από τις 17 Σεπτεμβρίου 1912 είχε ορισθεί η επιστράτευση των ανδρών όχι μόνο στην Ελλάδα αλλά και στις υπόλοιπες βαλκανικές χώρες.

Στις 25 Σεπτεμβρίου 1912 το Μαυροβούνιο κήρυξε τον πόλεμο εναντίον της Τουρκίας. Στο μεταξύ η Ελλάδα, η Βουλγαρία και η Σερβία απαίτησαν με κοινό τελεσίγραφο

αναγνώριση και παραχώρηση ευρύτατων δικαιωμάτων προς τις αντίστοιχες εθνότητες που διαβιούσαν στο τουρκικό κράτος. Ασφαλώς η τουρκική πλευρά απέρριψε το τελεσίγραφο αυτό και ως εκ τούτου η κήρυξη του πολέμου ήταν μια τυπική και αναμενόμενη εξέλιξη. Στις 4 Οκτωβρίου 1912 ο Α΄ Βαλκανικός πόλεμος είχε πλέον αρχίσει.

Ο ελληνικός στρατός κινήθηκε αμέσως προς τα βόρεια σύνορα. Χωρίστηκε μάλιστα σε δύο στρατιές. Στην στρατιά της Θεσσαλίας την οποία ανέλαβε διοικητικά ο διάδοχος Κωνσταντίνος ως αρχιστράτηγος και στην στρατιά της Ηπείρου της οποίας διοικητής ορίστηκε ο Κωνσταντίνος Σαπουντζάκης. Ήδη από τις 3 Οκτωβρίου στην Θεσσαλία είχαν συγκεντρωθεί το Γενικό Στρατηγείο, η ανεξάρτητη ταξιαρχία ιππικού η I, II, III, IV, V, VI, και VII μεραρχία, το 1ο, 2ο, 4ο και 6ο τάγμα Ευζώνων και άλλες βοηθητικές μονάδες.

Υπολογίζεται ότι η ελληνική δύναμη αποτελούταν από 80.000 έως 100.000 άνδρες ενώ η συνολική δύναμη των συμμάχων από 580.000 έως 650.000 άνδρες. Η μεγάλη αυτή διαφορά στους αριθμούς οφείλεται κατά κύριο λόγο στην σύγχυση που υπάρχει σχετικά με τους ακριβείς αριθμούς των στρατιωτικών δυνάμεων ξεχωριστά. Από την πλευρά της Τουρκίας για τις ανάγκες αυτού του πολέμου σχηματίστηκε το 8ο έκτακτο τουρκικό σώμα στρατού με διοικητή τον Χασάν Ταξίν Πασά, το οποίο αριθμούσε γύρω στις 340.000 άνδρες ενώ με βάση άλλες μελέτες έφτανε στις 440.000 άνδρες. Από την κήρυξη του πολέμου η διείσδυση του ελληνικού στρατού στην Μακεδονία υπήρξε άμεση και ταχύτατη. Στις 4 Οκτωβρίου 1912 διατάχτηκε προέλαση των ελληνικών δυνάμεων για την επόμενη ημέρα. Η επίθεση άρχισε στις 5 Οκτωβρίου ενώ την επόμενη ημέρα, 6 Οκτωβρίου, καταλήφθηκε η Ελασσόνα και η Δεσκάτη. Στις 9 και 10 του ίδιου μήνα απελευθερώθηκαν το Σαραντάπορο ύστερα από πολύωρη μάχη όπως επίσης και τα Σέρβια ενώ στις 12 Οκτωβρίου απελευθερώθηκε η Κοζάνη. Το στρατόπεδο των Τούρκων παρουσίαζε εικόνα διάλυσης καθώς οι μονάδες του είχαν σκορπίσει και υποχωρήσει προς την περιοχή της Βέροιας.

Κατά τη παραμονή του στην Κοζάνη ο διάδοχος Κωνσταντίνος αμφιταλαντευόταν μεταξύ της πρόθεσης του να συνεχίσει προς τα βόρεια με σκοπό να καταλάβει τη περιοχή του Μοναστηρίου και των πιέσεων του Βενιζέλου να προχωρήσει ανατολικά προς τη Βέροια με απώτερο στόχο την απελευθέρωση

της Θεσσαλονίκης. Δεδομένου του γεγονότος ότι οι τέσσερις βαλκανικές χώρες δεν είχαν προαποφασίσει τον ακριβή τρόπο της διανομής των εδαφών που θα καταλάμβαναν, η ανάγκη για προέλαση προς τα ανατολικά ήταν επιτακτική αφού κατά πάσα πιθανότητα ως κριτήριο επικυριαρχίας στις απελευθερωμένες περιοχές θα λειτουργούσε η προτεραιότητα κατάληψής τους. Για το λόγο αυτό ασκήθηκαν ισχυρές πιέσεις προς τον αρχιστράτηγο Κωνσταντίνο τόσο από τον Βενιζέλο που γνώριζε την σπουδαιότητα των στρατηγικών από κάθε άποψη πλεονεκτημάτων της γεωγραφικής θέσης της Θεσσαλονίκης όσο και από τον ίδιο του τον πατέρα, τον βασιλιά Γεώργιο Α΄ ο οποίος μάλιστα μετέβη στην Κοζάνη προκειμένου να πείσει τον γιο του να επιλέξει την πορεία προς την Βέροια και όχι προς το Μοναστήρι.

Πράγματι στις 14 και 15 Οκτωβρίου 1912 η I Μεραρχία πορεύτηκε προς το Δάσκιο ενώ η II προς τον Τριπόταμο όπου δέχτηκε επίθεση από το τουρκικό πυροβολικό το οποίο όμως αντιμετωπίστηκε από το αντίστοιχο ελληνικό. Τελικά η II μεραρχία διανυκτέρευσε στα στενά του Τριποτάμου. Η III Μεραρχία την 15η Οκτωβρίου είχε φτάσει στο Πολύμυλο ενώ η IV συνεπλάκη κοντά στο Ξηρολείβαδο και το Βρωμοπήγαδο με εχθρικές δυνάμεις τις οποίες έτρεψαν σε φυγή. Η V Μεραρχία έφτασε στη Κουμαριά ενώ η VII διανυκτέρευσε στο Κολοκούρι προκειμένου την επόμενη ημέρα να απελευθερώσει την Κατερίνη.

Στις 16 Οκτωβρίου 1912 λοιπόν η VII Μεραρχία εισήλθε στην Κατερίνη όπου δεν αντιμετώπισε καμία εχθρική αντίσταση καθώς οι Τούρκοι την είχαν εγκαταλείψει από το βράδυ της προηγούμενης μέρας. Η I Μεραρχία έφτασε στην Βεργίνα ενώ το ανεξάρτητο απόσπασμα των Ευζώνων πέρασε έξω από τη Βέροια και κατευθύνθηκε προς το Διαβατό. Η II Μεραρχία κατέλαβε τον σιδηροδρομικό σταθμό της πόλης και η VI έφθασε στο χωριό Πατρίδα το μεσημέρι της ίδιας ημέρας. Λίγο νωρίτερα όμως στις 8:15 το πρωί η IV Μεραρχία εισήλθε στη Βέροια την οποία και απελευθέρωσε χωρίς να σημειωθεί καμία εμπλοκή με εχθρικές δυνάμεις. Στις 2 το μεσημέρι, λίγες ώρες αργότερα δηλαδή, το Γενικό Στρατηγείο εγκαταστάθηκε στη πόλη. Οι κάτοικοι της Βέροιας υποδέχθηκαν τον απελευθερωτή ελληνικό στρατό με εκδηλώσεις χαράς και ενθουσιασμού. Στους στρατιώτες προσφέρθηκαν τρόφιμα και κρασί καθώς η ταλαιπωρία από την προέλαση των προηγούμενων ημερών ήταν ιδιαίτερα μεγάλη. Η επίσημη παράδοση της πόλης έγινε

Η ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΣΗ ΤΗΣ ΒΕΡΟΙΑΣ

από τον
Μητροπολίτη
Καλλίνικο στην οποία
μάλιστα πήρε μέρος και ο Τούρκος
δήμαρχος Χαλίλ Αλή Βέης ενώ ακολούθησε
επίσημη Δοξολογία.

Στο πλαίσιο αυτού του ενθουσιασμού και της χαράς για την απελευθέρωση της Βέροιας εντάσσονται οι δύο ενθυμήσεις που εντοπίστηκαν σε δύο παλαιύτυπα βιβλία των ιερών ναών Αγίων Αναργύρων και Αγίου Σάββα Κυριωτίσσης. Οι συντάκτες τους, κάποιιοι απλοί ιερείς ή λαϊκοί σχετιζόμενοι με τις παραπάνω ενορίες, ίσως επίτροποι ή ψάλτες, θεωρώντας ότι το γεγονός του οποίου αυτήκοι και αυτόπτες μάρτυρες

και ο βασιλεύς γιόργιος μαζί με τον ιόν του γιόργιο - ».

Η γραφή διακρίνεται για τον καλλιγραφικό της χαρακτήρα και είναι αρκετά ευανάγνωστη, παρουσιάζει ωστόσο πολλά ορθογραφικά λάθη και αποδίδει με χαρακτηριστικό τρόπο την ιδιαίτερη προφορά του ντόπιου στοιχείου. Το γεγονός ότι η ενθύμηση αυτή βρέθηκε σε ένα ιερό Ευαγγέλιο στο οποίο ασφαλώς δεν είχε πρόσβαση ο καθένας σε συνδυασμό με την προσπάθεια του γράψαντος να χρησιμοποιήσει όσο το δυνατόν λόγια γλώσσα οδηγεί στην υπόθεση πως ίσως ο συντάκτης της ενθύμησης αυτής να είναι κάποιος ιερέας είτε του ναού των Αγίων Αναργύρων είτε κάποιου άλλου ναού της ενορίας. Πρέπει να

Η δεύτερη ενθύμηση εντοπίστηκε στον ιερό ναό του Αγίου Σάββα Κυριωτίσσης σε μια «Παρακλητική» του 1864, διαστάσεων 0,33x0,23μ., με δίχρωμη εκτύπωση (μαύρο-κόκκινο), που τυπώθηκε στη Βενετία από την εκκλησιαστική τυπογραφία του Φοίνικος. Αποτελείται από 384 σελίδες και η κατάσταση διατήρησής του είναι σχετικά καλή. Στο εσωτερικό του οπισθόφυλλου διαβάστηκε η παρακάτω ενθύμηση: «Τη 5η 8/βρίου το Ελληνικόν επάτησε το τουρκικόν έδαφος και το ενίκησεν Τη 16 8/βρίου έγγεινεν η υποδοχή του Διαδόχου Αρχιστρατήγου Κωνσταντίνου εν Βεροία. Τη 18 8/βρίου η υποδοχή του Βασιλέως Γεωργίου και την 19ην 8/βρίου περί την 9η ώραν τουρκιστί περιέλαβαν οι Έλληνες και τα Γιαντισά. Την 18 8/βρίου ο Διάδοχος μετέβη εις την Νάουσαν προς υποδοχήν του».

Η ενθύμηση αυτή είναι οργανωμένη και γραμμένη με περισσότερο επιμελημένο τρόπο χωρίς ιδιαίτερα εκφραστικά ή ορθογραφικά λάθη και παρέχει σημαντικές πληροφορίες οι οποίες επιβεβαιώνονται τόσο από τα γεγονότα όσο και από τα στρατιωτικά αρχεία. Πράγματι λοιπόν στις 5 Οκτωβρίου 1912 το ελληνικό όπλο συνηθιζόταν να ονομάζεται ο ελληνικός στρατός, προσέβαλε το τουρκικό έδαφος και κατάφερε τις πρώτες νίκες καθώς αναφέρθηκε παραπάνω. Στις 16 Οκτωβρίου η Βέροια υποδέχτηκε τον Αρχιστράτηγο και διάδοχο Κωνσταντίνο ο οποίος την ίδια ημέρα έγινε δεκτός με ενθουσιασμό στη Νάουσα. ενώ δύο ημέρες αργότερα, στις 18/10 η πόλη της Βέροιας υποδέχτηκε τον βασιλιά Γεώργιο τον Β'. Αναφέρεται επίσης και στην απελευθέρωση των Γιαννιτσών που πραγματοποιήθηκε από τον ελληνικό στρατό λίγες ημέρες αργότερα.

Οι δύο παραπάνω ενθυμήσεις αποτελούν πηγές με ιδιαίτερα σημαντική ιστορική αξία. Κατ' αρχήν είναι σύγχρονες με τα γεγονότα στα οποία αναφέρονται και έχουν γραφεί από καθημερινούς ανθρώπους που έζησαν την απελευθέρωση από κοντά. Πιστεύουμε πως η ολοκλήρωση της καταγραφής των παλαιτύπων βιβλίων από την ομάδα ερευνητών που την έχει αναλάβει με την άδεια της οικείας Μητρόπολης θα προσθέσει και άλλες παρόμοιες ενθυμήσεις σχετικά με την απελευθέρωση της Βέροιας και της ευρύτερης περιοχής. Η μελέτη τους οπωσδήποτε θα συμβάλλει στην ιστορική έρευνα αφού τα γεγονότα θα ιδωθούν από μια διαφορετική οπτική γωνία: αυτήν των απλών Βεροϊέων που υπήρξαν μάρτυρες του πιο σημαντικού ίσως γεγονότος της πόλης τους για τον 20ο αιώνα, της απελευθέρωσής τους.

Βιβλιογραφία

- Α. Ε. Βακαλόπουλος, Νέα Ελληνική Ιστορία 1204-1985, Θεσσαλονίκη 2000.
- D. Dakin, Η ενοποίηση της Ελλάδας (1770-1923), Αθήνα 1998.
- Ν. Γ. Σβορώνος, Επισκόπηση της Νεοελληνικής Ιστορίας, Αθήνα 1994.
- Γ. Χιονίδης, Η απελευθέρωση της τουρκοκρατούμενης Βέροιας (16/10/12) και η διένεξη Ε. Βενιζέλου-Κωνσταντίνου. Εκδοση του Συλλόγου Βεροϊέων Θεσσαλονίκης, 1983.

Ο Μητροπολίτης Βεροίας Καλλίνικος μαζί με τον διάδοχο Γεώργιο και τον Δήμαρχο Βεροίας Χαλίλ – Αλή Βεη, κατά την απελευθέρωση της Βέροιας. Διακρίνονται επίσης οι Ν. Αντωνιάδης και Κ. Καρατζόγλου

υπήρξαν ήταν πολύ σημαντικό, κατέγραψαν τις εντυπώσεις τους στα παρακάτω παλαιύτυπα βιβλία.

Η πρώτη ενθύμηση που αναφέρεται στην απελευθέρωση της Βέροιας εντοπίστηκε σε ένα παλαιύτυπο του ναού των Αγίων Αναργύρων. Πρόκειται για ένα «Ιερό Ευαγγέλιο» του 1851, διαστάσεων 0,36x0,25μ., με δίχρωμη εκτύπωση (μαύρο-κόκκινο) από το ελληνικό τυπογραφείο του Αγίου Γεωργίου Κωνσταντινουπόλεως. Αποτελείται από 240 σελίδες με επιπλέον παράρτημα 50 σελίδων ενώ διατηρείται σε αρκετά καλή κατάσταση. Στην πεντηκοστή σελίδα του παραρτήματος, στην τελευταία ουσιαστικά σελίδα του Ευαγγελίου, διαβάστηκε η ακόλουθη ενθύμηση: «1912 8βρίου 16. ήλθην ο ελινικός στρατός στην βέρια μαζί με τον διάδοχον Κονσταντίνον και αδελφόν της 18 του αυτού μηνός ήλθην

σημειωθεί ότι τα παλαιύτυπα που υπάρχουν αυτή τη στιγμή στον παραπάνω ναό έχουν συγκεντρωθεί από όλα τα παρεκκλήσια της ενορίας.

Η ενθύμηση παρέχει όλες τις βασικές πληροφορίες της απελευθέρωσης. Στις 16 Οκτωβρίου ήρθε ο ελληνικός στρατός στη Βέροια με τον διάδοχο Κωνσταντίνο και τον αδελφό του Γεώργιο ενώ στις 18 του ίδιου μήνα ήρθε και ο βασιλιάς Γεώργιος ο Α'. Στο σημείο αυτό υπάρχει ένα πρόβλημα. Ενώ ο συντάκτης αναφέρει αρχικά ότι ο Κωνσταντίνος ήρθε στη Βέροια με τον αδελφό του, στη συνέχεια γράφει πως μετά από δύο ημέρες, στις 18 Οκτωβρίου δηλαδή, ο βασιλιάς Γεώργιος έγινε δεκτός μαζί με το δευτερότοκο γιο του Γεώργιο. Ίσως ο συντάκτης να εννοεί ότι ο Γεώργιος απλά συνόδευε τον βασιλιά και όχι ότι αναγκαστικά είχε έρθει μαζί του την ίδια ημέρα.

Η ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΣΗ ΤΗΣ ΒΕΡΟΙΑΣ

Η «ΛΕΥΚΗ ΣΗΜΑΙΑ»

ΠΟΥ ΥΨΩΣΑΝ ΟΙ ΤΟΥΡΚΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΗΜΕΡΑ ΤΗΣ ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΣΗΣ ΤΗΣ ΒΕΡΟΙΑΣ & Η ΜΕΤΕΠΕΙΤΑ ΤΥΧΗ ΤΗΣ

Του Αθανασίου Γ. Βουδούρη
Mr. Θεολογίας - Εκκλ. Ιστορίας

Ένα από τα λιγότερο γνωστά ζητήματα που αφορούν την απελευθέρωση της Βέροιας από τον τουρκικό ζυγό, στις 16 Οκτωβρίου του 1912, αποτελεί ο τρόπος παράδοσης της πόλης από τους Τούρκους στον νικηφόρο ελληνικό στρατό. Γνωρίζουμε ότι η πόλη παραδόθηκε ειρηνικά, ύστερα από μία μικρή μόνο συμπλοκή του ελληνικού στρατού με τουρκικές δυνάμεις στις περιοχές «Βρωμοπήγαδο» και «Τριπόταμος», έξω από την πόλη, αγνοούμε όμως αρκετές από τις λεπτομέρειες και τον τρόπο που πραγματοποιήθηκε τελικά η παράδοσή της.

Ορισμένες σημαντικές πληροφορίες, που αφορούν το ζήτημα αυτό, αντλούμε από την αλληλογραφία του Μητροπολίτη Εδέσσης και Πέλλης Διονυσίου Παπανικολόπουλου (1888 - 1968) με τον εκπρόσωπο του Δήμου Βέροιας Γ. Μπογδαμπεϊδη¹, κατά το έτος 1952².

Ο Διονύσιος Παπανικολόπουλος, κατά το έτος 1912, νεαρός τότε Αρχιμανδρίτης (23ων ετών), υπηρετούσε ως στρατιωτικός ιερέας του 9ου Συντάγματος της Δ' Μεραρχίας Πεζικού, ακολουθώντας τη νικηφόρα πορεία του, προσφέροντας παράλληλα πολύτιμες υπηρεσίες³.

Κατά τη διάρκεια των επιχειρήσεων, συνήθιζε να συλλέγει ορισμένα σημαντικά, κατά τη γνώμη του, ενθύμια των μαχών προκειμένου να αποτελέσουν, μελλοντικά, κειμήλια των προσπαθειών και επιτυχιών της νικηφόρας πορείας του ελληνικού στρατού. Στις 16 Οκτωβρίου του 1912, αφού είχε προηγηθεί, όπως προαναφέρθηκε, συμπλοκή του ελληνικού στρατού με τουρκικές δυνάμεις στις περιοχές

Ο Διονύσιος Παπανικολόπουλος ως Μητροπολίτης Εδέσσης και Πέλλης

Ο Μητροπολίτης Διονύσιος παραδίδει την «Λευκή Σημαία» στον Γ. Μπογδαμπεϊδη

Από την τελετή της παράδοσης της «Λευκής Σημαίας» Διακρίνονται (από δεξιά προς αριστερά) : Ο ιεροκήρυκας π. Βασίλειος Εμμανουήλ, ο στρατιωτικός Διοικητής, ο Δημαρχών Βεροίας Γ. Μπογδαμπεϊδης, ο Μητροπολίτης Εδέσσης Διονύσιος, ο Πρωτοσύγγελος της Μητροπόλεως Βεροίας Αρχιμ. Παύλος Ταϊγανίδης. Επίσης, στο κέντρο διακρίνονται οι Παναγιώτης Γιαννακίδης, Αναστάσιος Χριστοδούλου κ.α.

«Βρωμοπήγαδο» και «Τριπόταμος» του Βερμίου, εμφανίστηκε Τούρκος αγγελιοφόρος, αναγγέλλοντας την ειρηνική παράδοση της πόλης. Ο Αρχιμ. Διονύσιος Παπανικολόπουλος, βρισκόμενος στην πρώτη γραμμή του μετώπου, μαζί με τον 6ο λόχο του Συντάγματος, υπήρξε από τους πρώτους που εισήλθε θριαμβευτικά στη Βέροια, παραλαμβάνοντας ως ενθύμιο της απελευθέρωσης την «Λευκή Σημαία» που είχαν υψώσει οι τουρκικές στρατιωτικές αρχές, σε ένδειξη ειρηνικής παράδοσης της πόλης.

Ο Διονύσιος, συνέχισε να υπηρετεί ως στρατιωτικός ιερέας, ακολουθώντας με κίνδυνο της ζωής του την πορεία του ελληνικού στρατού σε πολλές μάχες και αποστολές (Μακεδονία, Μικρά Ασία, Ουκρανία, Αίγυπτο, Ινδία, Παλαιστίνη, Συρία κ.α.), μέχρι και το έτος 1944. Μάλιστα, κατά τη διάρκεια των Βαλκανικών πολέμων και της Μικρασιατικής εκστρατείας, τραυματίστηκε τρεις φορές στο πεδίο των μαχών.

Η δράση του και η προσφορά του στις ένοπλες ελληνικές δυνάμεις, είχαν ως αποτέλεσμα να αποσπάσει πολλές τιμητικές διακρίσεις, σημαντικότερες των οποίων υπήρξαν ο Αργυρός Σταυρός του Σωτήρος, ο Αγγλικός πολεμικός Σταυρός, ο Γαλλικός πολεμικός Σταυρός, ο Χρυσός Σταυρός του Γεωργίου, ο Σταυρός Αγώνος του Βασιλικού Ναυτικού, ο Ανώτερος Ταξιάρχης του Φοίνικος, το Μετάλλιο Εξαιρετικών Πράξεων κ.α.

Στις 9 Νοεμβρίου του 1944, εκλέγεται Μητροπολίτης Ιερισσού, Αγίου Όρους και Αρδαμερίου, όπου παραμένει έως τις 25 Σεπτεμβρίου του 1951, οπότε μετατίθεται στη Μητρόπολη Εδέσσης και Πέλλης, επιδεικνύοντας μεγάλο πνευματικό και κοινωνικό έργο.

Κατά τη διάρκεια των εορταστικών εκδηλώσεων προς τιμή του αποστόλου Παύλου στη Βέροια του έτους 1951, ο Μητροπολίτης Διονύσιος

ΑΦΙΕΡΩΜΑ

Η ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΣΗ ΤΗΣ ΒΕΡΟΙΑΣ

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΔΗΜΟΣ ΒΕΡΡΟΙΑΣ

Έν Βερροία τῇ 14—10—52

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΙΣ

Ἐχὼ τὴν τιμὴν ν' ἀνακοινώσω εἰς τὸ Ἀξιότιμον κοινὸν τῆς πόλεώς μας, ὅτι τὴν 16ην τρέχοντος μηνὸς, Ἐπέτειον ἡμέραν τῆς Ἀπελευθερώσεως αὐτῆς τὸ 1912, ἀφικνεῖται ἐνταῦθα ὁ Σεβασμ' ὡτάτος Μητροπολίτης Ἐδέσεως, κομίζων τὴν ὀμωθεῖσαν λευκὴν σημαίαν τῆς παραδόσεως τῆς πόλεως εἰς τὸν προσλαύνοντα Νικηφόρον Ἑλληνικὸν Στρατὸν. Τὴν ἱστορικὴν ταύτην σημαίαν παρέλαβεν οὗτος τότε ὡς Στρατιωτικὸς Ἱερεὺς, μετὰ τὴν ἐλπίδα νὰ παραδῶσθαι ταύτην εἰς τὴν πόλιν, ἣτις θέλει ἐκ πληρωθῇ ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ τοῦ Ἑορτασμοῦ.

Ἐπὶ τοῦτω ἔχων τὴν πεποίθησιν, ὅτι ὅλοι μας καὶ τανοοῦμεν τὴν ὑποχρέωσιν, διὰ τὸν ἑορτασμόν, τῆς ἱστορικῆς Ἐπετείου ἡμέρας τῆς Ἀπελευθερώσεως τῆς πόλεως ἀπὸ αἰῶνων δουλείας, τιμώντες διὰ τοῦτου καὶ τὴν ἱερὰν μνήμην τῶν ἡρώων νεκρῶν τοῦ Ἀπελευθερωτικοῦ ἐκείνου Ἀγώνος τοῦ Ἑθνικοῦ, παρακαλῶ τοὺς δημότας, ὅπως ἐγκαταλείποντες πᾶσαν ἀπασχόλησιν τῶν προσέλθωσιν ἀθρόως κατὰ τοῦτον.

Ὁ Δημάρχων Βερροίας
Γ. ΜΠΟΓΔΑΜΠΕΪΔΗΣ

ορίζεται ως αντιπρόσωπος της Ιεράς Συνόδου της Εκκλησίας της Ελλάδας και μεταβαίνει στη Βέροια, όπου γνωρίζεται με τις δημοτικές και λοιπές αρχές του τόπου. Κατά τη διάρκεια της παραμονής του, εκφράζει την επιθυμία του να παραδώσει – επιστρέψει στην πόλη την «Λευκή Σημαία» που είχε παραλάβει κατά την ημέρα της απελευθέρωσής της και εξακολουθούσε να φυλάγει ως ενθύμιο του γεγονότος. Ένα χρόνο αργότερα (Οκτώβριος του 1952), ο Διονύσιος εξέφρασε και πάλι, επίσημα πλέον, την παραπάνω επιθυμία του, με την υπ' αριθμ. 1291/2-10-1952 επιστολή του προς τον Δήμο Βέροιας, ζητώντας να πραγματοποιηθεί ειδική τελετή κατά την ημέρα της επετείου της απελευθέρωσης (16-10-1952), στο πλαίσιο της οποίας θα μετέφερε τη «Λευκή Σημαία» στην πόλη. Λίγες ημέρες αργότερα, στις 13 Οκτωβρίου του 1952, ο Δημάρχων Βεροίας Γ. Μπογδαμπεϊδής απάντησε θετικά στο αίτημα του Διονυσίου, με την υπ' αριθμ. 6629/13-10-1952 επιστολή, αποστέλλοντας παράλληλα και το πρόγραμμα των εκδηλώσεων της επετείου, το οποίο περιλάμβανε τα εξής: α) Ανάκρουση του Εθνικού Ύμνου από τη στρατιωτική μουσική της IX Μεραρχίας και γενική κωδωνοκρουσία των ναών της πόλης, β) επίσημη υποδοχή του Μητροπολίτη Εδέσεως, γ) Δοξολογία στον ιερό ναό αγίου Αντωνίου Βεροίας, δ) Δεξίωση προς τιμή των προσκεκλημένων στο δημοτικό κατάστημα της Βέροιας, ε) Κατάθεση στεφάνων, στ) Πανηγυρικός λόγος – Τελετή παράδοσης της «Λευκής Σημαίας», ζ) Παρέλαση οργανώσεων, σχολείων και στρατού, η) Φωταγώγηση των δρόμων της πόλης κ.α.

Στις εκδηλώσεις κλήθηκαν να συμμετέχουν οι πολιτικές, στρατιωτικές

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΔΗΜΟΣ ΒΕΡΡΟΙΑΣ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΕΠΙΣΗΜΟΥ ΕΟΡΤΗΣ
16^{ης} ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1952
ΕΠΙ ΤΗ ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΣΕΙ ΤΗΣ ΠΟΛΕΩΣ ΒΕΡΡΟΙΑΣ
ΠΕΜΠΤΗ 16 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1952

ΩΡΑ 7 Π. Μ.—Ἀνάκρουσις Ἑθνικοῦ ὕμνου τῆς Στρατ. Μουσικῆς IX Μεραρχίας. Γενικὴ Κωδωνοκρουσία ἐπὶ 30 λεπτά.

ΩΡΑ 10 Π. Μ.—Ἀφίξις παρατάξεως Σχολείων, Προσκόπων, Ἀλφειῶν, Ὁδηγῶν, Π. Πολεμιστῶν κ.λ.π. Ὁργανώσεων καὶ Σωματείων ἐν τῇ Προσκόφῃ τοῦ Ἱ. Νοσοῦ Ἀγ. Ἀντωνίου καὶ Πλατεῖα Ἐλευθερίας.
ὑποδοχὴ Μητροπολίτου Ἐδέσεως κομίζοντος τὴν λευκὴν σημαίαν τῆς παραδόσεως τῆς πόλεως εἰς τὸν Ἑλληνικὸν Στρατὸν τῷ 1912.

ΩΡΑ 10.30 Π. Μ.—Ἐπίσημος Δοξολογία ἐν τῇ Ἱ. Ναφ. Ἀγ. Ἀντωνίου εἰς ἣν προσκαλοῦνται νὰ παρασθῶσι οἱ Ἐκκλησιαστικοί, πολιτικοί, στρατιωτικοί καὶ δικαστικοί Ἀρχαί, οἱ ὁργανώσεις καὶ σωματεῖα ὁ λαὸς τῆς πόλεως Βεροίας, καὶ Στρατῶν.

ΩΡΑ 11 Π. Μ.—Δεξίωσις Ἀρχῶν εἰς τὸ Δημοτικὸν Κατάστημα.

ΩΡΑ 11.15 Π. Μ.—Παλλὰσιὰ συγκέντρωσις ἐν τῇ Πλατεῖᾳ Δικαστηρίων καὶ ἀπὸ τοῦ Ἱεροῦ Ἐνδο. παρακαλοῦνται ὅπως παρασθῶσι οἱ Ἀρχαί τῆς Πόλεως καὶ ὁ Λαὸς.
—Κατάθεσις στεφάνων εἰς τὸ Ἱερόν ὑπὸ Ἐπισήμων, Σχολείων, Συλλόγων, Σωματείων καὶ Ὁργανώσεων τῆς πόλεως ἐν ἀπελθῶν σιγῇ.
—Σιγὴ ἑνὸς λεπτοῦ. Πένθιμον ἔμβλημα.

—Ἐκφάντησις Πανηγυρικοῦ ὑπὸ κ. Χρ. Χατζημάργου Δημ. Συμβούλου. Μεθ' ὃ θὰ ἐπακολουθήσῃ ἡ κατάθεσις τῆς λευκῆς Σημαίας ὑπὸ τοῦ Μητροπολίτου Ἐδέσεως τῆς ὀμωθεῖσης κατὰ τὴν ἔλιωσιν τῆς πόλεως τῷ 1912.

ΩΡΑ 12 Π. Μ.—Παρέλασις Ἀναπήρων Πολέμου, Παλαιῶν Πολεμιστῶν, Θυμάτων Πολέμου Σωματείων καὶ Ὁργανώσεων, Δημοτικῶν Σχολείων, Κατηχητικῶν, Παιδοπόλεως Κυλῆς Πανηγυρῶν, Γυμνασίου, Ἀλφειῶν Ὁδηγῶν, Προσκόπων, ἀδελφῶν Ε. Ε. Σ. καὶ Στρατῶν.
—Ἡ Παρέλασις θὰ λήβῃ χώραν ἀπὸ τῶν ἱερῶν ἐπὶ ἑξέδρῳ, ἀπὸ τοῦ Ἱεροῦ.
—Μετὰ τὸ τέλος τῆς παρελάσεως δεξίωσις εἰς τὸ Δημοτικὸν Κατάστημα Σωματείων καὶ Λαοῦ.

ΩΡΑ 7 Μ. Μ.—**ΦΩΤΑΓΩΓΗΣΙΣ**
ΤΕΛΕΤΑΡΧΗΝ ΤΗΣ ΕΟΡΤΗΣ ΟΡΙΖΟΜΕΝ ΤΟΝ κ. ΠΕΡ. ΠΑΠΑΪΔΑΝΟΥ
Τὰ τῆς τῆς ἐξέως ἐν τῇ Ναφ. παρακαλεῖται νὰ μεριμνήσῃ ἡ Διοίκησις Χωρικής, Ὁμοίως ἡ Διοίκησις Χωρικής παρακαλεῖται ὅπως ἐκδώσῃ σχετικὰ διατάξεις, ρυθμιζούσας ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ παρόντος τὰ τῆς λειτουργίας τῶν Κυριότητων. Καφετερίων καὶ κινήσεων ὁχημάτων.
Ἡ IX Μεραρχία παρακαλεῖται ὅπως ρυθμίτῃ τὰ τῆς συμμετοχῆς τοῦ Στρατοῦ.

ΣΗΜΕΙΩΣΙΣ
1) Παρακαλοῦνται οἱ κ.κ. Πρόεδροι τῶν Συλλόγων καὶ Σωματείων καθὼς καὶ οἱ Διοίτι Σχολείων ὅπως τὴν Τετάρτην 15ην Ὀκτωβρίου καὶ πρὸ μεσημβρίας ἀναγγεῖλαι περὶ τῆς καταθέσεως στεφάνων εἰς τὸν τελετάρχην.
2) Αἱ Ὁργανώσεις καὶ τὰ Σωματεῖα ἀπανθὰ λαμβάνει μέρος εἰς τὴν Παρέλασιν ὅσον ὅπως γνωρίζωσι τοῦτο εἰς τὸν τελετάρχην τῷ ὅρμῳ μέχρι τῆς Τρίτης 14 Ὀκτωβρίου.
3) Ἐν περιπτώσει κακοκαιρίας ἡμέρας μετὰ τὴν Δοξολογίαν θὰ ἐπακολουθήσῃ ὁ Πανηγυρικός τῆς ἡμέρας ἐν τῇ αἰθυσῇ τῆς Χριστιανικῆς Ἐνώσεως ὁδοῦ Βεροίας καὶ Ἀπόστολος Παύλος καὶ μετ' αὐτὸν, ἡ Δεξίωσις.
4) Τὸ παρὸν ἐπείχει θέσιν ἰδιωτικῆς προσκλήσεως.

Ἐν Βερροίᾳ τῇ 11 Ὀκτωβρίου 1952
Ὁ ΔΗΜΑΡΧΩΝ ΒΕΡΡΟΙΑΣ
Γ. ΜΠΟΓΔΑΜΠΕΪΔΗΣ

και λοιπές αρχές, οι σύνδεσμοί, τα σωματεία, οι οργανώσεις, τα σχολεία και άλλοι φορείς της πόλης.

Εκδόθηκε επίσης και σχετικό έντυπο (ανακοίνωση – πρόσκληση), με το οποίο καλούνταν όλοι οι κάτοικοι της πόλης να συμμετέχουν στις επετειακές εκδηλώσεις.

Η «Λευκή Σημαία» μεταφέρθηκε στη Βέροια συνοδευόμενη από επικυρωμένο αντίγραφο Αποσπάσματος της «Ημερήσιας Διαταγής του 9ου Συντάγματος Πεζικού της 17ης Οκτωβρίου 1912», καθώς και από την υπ' αριθμ. 1371/16-10-1952 επιστολή του Μητροπολίτη Διονυσίου, η οποία διαβάστηκε από τον ίδιο στη διάρκεια της τελετής.

Μερικές ημέρες αργότερα, ο Δημάρχων Βεροίας Γ. Μπογδαμπεϊδής απέστειλε προς τον Μητροπολίτη Εδέσεως Διονύσιο την υπ' αριθμ. 7025/21-10-1952 επιστολή του, μαζί με δύο φωτογραφίες των εκδηλώσεων, σε ανάμνηση του «ιστορικού γεγονότος»⁴.

Σήμερα, η τύχη της «Λευκής Σημαίας» αγνοείται...⁵

1. Ο Γ. Μπογδαμπεϊδής εκπροσωπούσε τον τότε κωλυόμενο Δήμαρχο Βέροιας Αναστάσιο Καρατζόγλου, ο οποίος απουσίαζε στην Αθήνα προκειμένου να διευθετηθεί ορισμένα σημαντικά δημοτικά ζητήματα της εποχής, μεταξύ των οποίων υπήρχε και η έγκριση χορήγησης δανείου για τον εμπλουτισμό του υδραγωγείου της πόλης.

2. Τρεις από τις δημοσιεύμενες επιστολές (Β', Γ', Δ') προέρχονται από τα Γ.Α.Κ. Ν. Ημαθίας (Συλλογή πρ. Δημάρχου Βεροίας Αν. Καρατζόγλου), μία από Αρχείο της Ι. Μητροπ. Εδέσεως (Α') και μία (Ε') από το Αρχείο του Αρχιμ. Αθηναγόρα Μπίρδα.

3. Για τον Διονύσιο Παπανικολόπουλο περισσότερα βλ. Κωνσταντίνου Γ. Σταλιδή, Η Ιερά Μητρόπολις Εδέσεως, Πέλλης και Αλμωπίας – Επίσκοποι, τ. Α', Έδεσσα

2006, σσ. 390 – 405 (όπου και επιπρόσθετη βιβλιογραφία).

4. Οι δύο φωτογραφίες της τελετής, η ανακοίνωση – πρόσκληση και το πρόγραμμα των εκδηλώσεων προέρχονται από το Αρχείο του Αρχιμ. Αθηναγόρα Μπίρδα, τον οποίο ευχαριστώ και από τη θέση αυτή. Ευχαριστίες οφείλονται επίσης στους: Αντώνη Γκαλιτό, Πασαμπί Ρίζου, Ολυμπία Μπέτσα και Αλεξάνδρα Λαζάρου για τη βοήθειά τους στη συγκέντρωση του αρχαιολογικού υλικού.

5. Η Ε.Μ.Ι.Π.Η., με την υπ' αριθμ. 28/22-8-2008 επιστολή της προς τη Δήμαρχο Βεροίας κα Χ. Ουσουλτζόγλου, ζήτησε τη διενέργεια έρευνας προς εντοπισμό πληροφοριών ή ακόμη και της ίδιας της «Λευκής Σημαίας». Αναμένουμε τα σχετικά αποτελέσματα.

ΑΦΙΕΡΩΜΑ

Η ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΣΗ ΤΗΣ ΒΕΡΡΟΙΑΣ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΕΠΙΣΤΟΛΩΝ & ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΑΤΩΝ ΣΧΕΤΙΚΩΝ ΜΕ ΤΗΝ ΠΑΡΑΔΟΣΗ ΤΗΣ «ΛΕΥΚΗΣ ΣΗΜΑΙΑΣ»

ΕΠΙΣΤΟΛΗ Α'

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΔΗΜΟΣ ΒΕΡΡΟΙΑΣ

Αριθ. Πρωτ. 6629

Έν Βερροία
τῇ 13 Ὀκτωβρίου 1952

Πρὸς τὸν
Σεβασμιώτατον Μητροπολίτην
Ἐδέσσης καὶ Πέλλης
ΕΔΕΣΣΑΝ

Έν σχέσει μέ τό ὑπ' ἀριθ.
1291/2-10-1952 ὑμέτερον
ἐγγραφον δι' οὗ γνωρίζετε ὅτι
θέλετε ἔλθῃ εἰς τήν πόλιν μας
τήν 16ην τρέχοντος κομίζοντες
τήν Λευκήν Σημαίαν τήν
ὑψωθείσαν κατά τήν παράδοσιν
τῆς πόλεως, ἔχομεν τήν τιμήν
νά παρακαλέσωμεν ὑμᾶς
ὅπως εὐαρεστούμενοι δεχθῆτε
τήν ἔκφρασιν τῶν ἀπείρων
εὐχαριστιῶν ἡμῶν τε καί τῆς
πόλεως, διότι θέλετε τιμῆσαι
διά τῆς παρουσίας σας καί
προσδώσει ἰδίαν αἴγλην κατά
τήν τέλεσιν τῆς χαρμασύνου
ἐορτῆς τῆς ἀπελευθερώσεως
τῆς πόλεώς μας. Ἀποστέλλοντες
δέ συνημμένως τό σχετικόν
πρόγραμμα, γνωρίζομεν
ὑμῖν ὅτι ὥρισθῇ ἐν αὐτῇ ὥρα
ὑποδοχῆς ὑμῶν ἡ 10 π.μ. τῆς
16-10-52.

Μετά Σεβασμοῦ,
Ὁ Δημαρχῶν Βερροίας
Γ. ΜΠΟΓΔΑΜΠΕΪΔΗΣ

ΕΠΙΣΤΟΛΗ Β'

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ
ΕΛΛΑΔΟΣ
Ι. ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΕΔΕΣΣΗΣ
& ΠΕΛΛΗΣ

Αριθ. Πρωτ. 1384

Έν Ἐδέσσει
τῇ 16 Ὀκτωβρίου 1952

ΠΡΟΣ

Τὸν Ἀξιότιμον Κύριον Κον
Δήμαρχον Βερροίας.
Εἰς Βέρροϊαν

Ἐχομεν τήν τιμήν νά
πέμψωμεν συνημμένως
ἀντίγραφον τῆς ὑπ' Αριθμ.
968 17/10/1912 Ἡμερησίας
Διαταγῆς τοῦ ΕΝΝΑΤΟΥ
Πεζικοῦ Συντάγματος ἐξ
ἧς ἐμφαίνεται, ὅτι Ἡμεῖς
τότε ὡς Ἱερεῦς τοῦ ἐν λόγῳ
Συντάγματος περελάβομεν
τήν πρό τῆς Πόλεως κατά
τήν παράδοσιν αὐτῆς ὑπό
τοῦ Τουρκικοῦ στρατοῦ
ὑψωθείσαν λευκήν Σημαίαν
καί τήν ὅποιαν σήμερον
παράδιδομεν ὑμῖν ὡς ἀτίμητον
καί ἱστορικόν Κειμήλιον.

Μετά πάσης τιμῆς
Διάπυρος πρὸς Κύριον
Εὐχέτης
† Ὁ Ἐδέσσης καὶ Πέλλης
Διονύσιος

ΕΠΙΣΤΟΛΗ Γ'

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
9ον ΣΥΝΤΑΓΜΑ ΠΕΖΙΚΟΥ

Αριθ. 968

Έν Ἐκστρατεία
τῇ 17 Ὀκτωβρίου 1912

ΗΜΕΡΗΣΙΑ ΔΙΑΤΑΓΗ
ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΟΣ
17ης ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1912
ΑΠΟΣΠΑΣΜΑ

Τὸν Ἱερέα τοῦ Συντάγματος
Πανοσιολογίατον
Ἀρχιμανδρίτην Διονύσιον
Παπανικολόπουλον θερμῶς
συγχαίρομεν ἐκφράζοντες
αὐτῷ τήν ἄκραν εὐαρέσκian
ἡμῶν, διότι παρακολουθῶν τό
Σύνταγμα ἀπό τῆς ἐνάρξεως
τῶν ἐπιχειρήσεων παρέχει
ἑαυτόν ζωντανόν παράδειγμα
αὐτοθυσίας καί πατριωτισμοῦ
μή δειλιῶν πάντοτε νά
εὐρίσκεται εἰς τήν πρώτην
γραμμὴν τῆς μάχης καί νά
ἐμψύχωνῃ τοὺς στρατιώτας εἰς
τοὺς κινδύνους τῶν μαχῶν καί
τῶν στερήσεων χάριν τοῦ ἱεροῦ
ἀγῶνος τῆς πίστεως καί τῆς
πατρίδος.

Πάντοτε παρακολουθῶν
τόν ἱατρὸν τοῦ Συντάγματος
φροντίζει διὰ τήν περισυλλογὴν
τῶν τραυματιῶν, τήν διακομιδὴν
αὐτῶν καί τήν ταφήν τῶν
νεκρῶν.

Κατὰ τήν χθεςινήν ἀψιμαχίαν
πρὸ τῆς Βερροίας εὐρισκόμενος
εἰς τήν πρώτην γραμμὴν μετὰ
τοῦ βουλόχου τοῦ Συντάγματος
εἰσῆλθεν μεταξύ τῶν πρώτων
εἰς τήν Πόλιν παραλαβὼν
ὡς ἐνθύμιον τήν ὑψωθείσαν
λευκήν Σημαίαν ὑπὸ τοῦ
παραδοθέντος ἐχθροῦ καί τήν
ὅποιαν μίαν ἡμέραν οὗτος θά
φροντίσῃ μαζῇ μέ τόσα ἄλλα
ἐνθύμια τοῦ πολέμου ποῦ
συλλέγῃ νά παραδώσῃ ὅπου
δεῖ ὡς ἀθάνατον κειμήλιον
πρὸς δόξαν τῆς Πατρίδος.
Δι' αὐτόν ἐν καιρῷ θά ὑποβάλω
ἔκθεσιν πρὸς τὴν Ἱεράν Σύνοδον
καί τό ἀρμόδιον Ὑπουργεῖον.

Ὁ Διοικητὴς τοῦ Συντάγματος
Ἀ. Ἀναγνωστόπουλος
Συνταγματάρχης

Διὰ τήν ἀκρίβειαν τῆς
ἀντιγραφῆς
Αὐθιμερόν
Ὁ Ὑπασιπστής τοῦ
Συντάγματος
Γ. Στραβοσκιάδης(;) Λοχαγός

Ὅτι ἀκριβὲς ἀντίγραφον ἐν
Ἐδέσσει τῇ 16/10/1952

† Ὁ Ἐδέσσης καὶ Πέλλης
Διονύσιος

ΕΠΙΣΤΟΛΗ Δ'

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
Ι. Μ. ΕΔΕΣΣΗΣ & ΠΕΛΛΗΣ

Αριθ. Πρωτ. 1371

Έν Ἐδέσσει τῇ 16 Ὀκτωβρίου 1952

ΠΡΟΣ

Τὸν Ἀξιότιμον Κύριον Κον
Δήμαρχον Βερροίας
Εἰς Βέρροϊαν

Κύριε Δήμαρχε,

Ἐκτελοῦντες ὑπόσχεσιν δοθεῖσαν
ὑμῖν πρὸ ἔτους καί πλέον, ὅτε
κατὰ μῆνα Ἰούνιον τελευτώντα
τοῦ ἔτους 1951, ἐπὶ ταῖς ἀγομέναις
ἐορταῖς τοῦ Ἀποστόλου Παύλου,
ὡς ἀντιπρόσωπος τῆς Ἀγίας καί
Ἱερᾶς Συνόδου, ἐπεσκέφθην
τήν πόλιν ὑμῶν, ἐκτελοῦντες
λέγομεν ὑπόσχεσιν ἣν ἐδώκαμεν
τότε ὑμῖν, παραδίδομεν σήμερον
τήν λευκήν Σημαίαν, ἣτις ἐν
ἔτει 1912 ὑψώθη εἰς τήν Νοτίαν
εἴσοδον τῆς Πόλεως ἐκεῖ
περίπου ὅπου σήμερον εἶναι
τό ὑδατόφραγμα καί ἡ ὁποία
Σημαία εἶχεν ὑψωθῇ ἐπὶ τῇ
παραδῶσει τῆς Πόλεως ὑπὸ τῶν
Τουρκικῶν στρατιωτικῶν ἀρχῶν
εἰς τὸν προελαύνοντα νικηφόρον
Ἑλληνικόν Στρατόν.

Τήν Σημαίαν αὐτήν ἀπο-
τελουμένην τότε ἀπὸ καινουργῆς
λευκὸν ὕφασμα (κάμποτ)
παρελάβομεν Ἡμεῖς τότε
κατερχόμενοι ἀπὸ τοῦ Σημεῖου
αὐτοῦ εἰς τήν ἀπελευθερωθεῖσαν
Πόλιν καί τήν διεφυλάξαμεν μαζῇ
μά ἄλλα ἐνθύμια τῶν ἐνδόξων
ἐκείνων πολέμων μέχρι σήμερον,
ὅποτε καί σᾶς τήν παραδίδομεν
εἰς ἀνάμνησιν τοῦ ἱστορικοῦ
γεγονότος.

Ἡμεῖς τότε νεαροὺς ἱερεῖς,
μόλις τό 23ον ἔτος τῆς ἡλικίας
ἄγοντες, παρηκολουθοῦμεν ὡς
στρατιωτικὸς ἱερεὺς τό ἥρωικόν
καί ἐνδοξόν 9ον Σύνταγμα
Πεζικοῦ τῆς Δ' Μεραρχίας.
Ὑπερέβην τό Βέρμιον εἰς τήν
θέσιν Βρωμοπήγαδον, ὅπου
θέρετρα ποιμένων, κατήλθομεν
ἀπὸ τῆς θέσεως Τριπόταμον,
ἐκεῖ ὅπου σήμερον εὐρίσκεται
τό πρῶτον χωρίον ἀπὸ Βερροίας
εἰς Καστανιάν, ἐδόθη μία μικρά
ἀψιμαχία, παρουσιάσθη κήρυξ
ἀναγγέλλων τήν παράδοσιν τῆς
Πόλεως εἰς τήν ὅποιαν πρῶτον
εἰσῆλθε τό 9ον Σύνταγμα Πεζικοῦ,
τοῦ ὁποίου ἱερεὺς εἴμεθα Ἡμεῖς
τότε, ὅποτε κατὰ τήν καθοδὸν
Ἡμῶν παρελάβομεν τήν λευκήν
αὐτήν Σημαίαν, τήν ὅποιαν καί
σᾶς παραδίδομεν σήμερον ἀκόμη
καινουργῇ, εὐχόμενοι εἰς τήν
περίδοξον ἀποστολικήν Πόλιν
τῆς Βερροίας πᾶσαν εὐτυχίαν καί
πρόδοξον καί ἀκμήν.

Μετά πάσης τιμῆς καί ὑπολήψεως
διάπυρος πρὸς Κύριον Εὐχέτης.

† Ὁ Ἐδέσσης καὶ Πέλλης
Διονύσιος

ΕΠΙΣΤΟΛΗ Ε'

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΔΗΜΟΣ ΒΕΡΡΟΙΑΣ

Αριθ. Πρωτ. 7025

Έν Βερροία τῇ 21ῇ Ὀκτωβρίου 1952

ΠΡΟΣ

Τὸν Σεβασμιώτατον Μητροπολίτην Ἐδέσσης
καί Πέλλης
Κον Κον Διονύσιον
ΕΔΕΣΣΑΝ

Ἐκπληροῦντες εὐγενῇ ὕμῶν ἐπιθυμίαν, ἔχομεν
τήν τιμήν ν' ἀποστείλωμεν ὕμῖν ἐσωκλείστως
δύο φωτογραφίας ληφθείσας ἐν Βερροία
ἐμπροσθεν τοῦ Ἡρώου κατὰ τὸν ἐορτασμόν
τῆς Ἐπετείου τῆς Ἀπελευθερώσεως τῆς
πόλεώς μας καί κατὰ τό τρέχον ἔτος 1952
καί ἀπεικονίζούσας τήν ὑψ' ὑμῶν παράδοσιν
τῆς Λευκῆς Σημαίας τῆς ὑψωθείσης κατὰ
τήν παράδοσιν τῆς πόλεώς μας εἰς τὸν
Ἑλληνικόν Στρατόν τήν 16ην Ὀκτωβρίου
1912, διαφυλαχθείσης δέ ἔκτοτε παρ' Ὑμῶν
ὡς ἱερὸν κειμήλιον.

Ἐπὶ τῷ ἱστορικῷ τούτῳ γεγονότι ἐκφράζοντες
τά πρὸς Ὑμᾶς αἰσθήματα εὐγνωμοσύνης
ἡμῶν τε καί τοῦ Λαοῦ τῆς πόλεως Βερροίας,
παρακαλοῦμεν ὅπως εὐαρεστούμενοι δεχθῆτε
τάς ἀπείρους ἡμῶν εὐχαριστίας.

Μετά σεβασμοῦ
Ὁ Δημαρχῶν Βερροίας
Γ. ΜΠΟΓΔΑΜΠΕΪΔΗΣ

ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΑ ΤΗΣ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑΣ

«ΑΣΤΗΡ ΒΕΡΡΟΙΑΣ»

Εφημερίδα «Αστήρ – Βερροίας» (Δευτέρα 20
Οκτωβρίου 1952), αρ. φ. 702/118.

Ο ΕΟΡΤΑΣΜΟΣ ΤΗΣ ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΣΕΩΣ ΜΑΣ

Μεγάλον ενθουσιασμόν ἀνάλογον πρὸς τό
μέγα καί ἱστορικόν διὰ τήν πόλιν μας γεγονός
εωρτάσθη καί εφέτος τήν Πέμπτην 16ην
Οκτωβρίου ἡ ἐπέτειος τῆς ἀπελευθερώσεως
τῆς πόλεώς μας.

Ὅλη ἡ πόλις μας ἐπλεε εἰς τό κυανόλευκον.
Τήν 10.30 πρωινήν ἀφίκεται ὁ Σεβασμιώτατος
Μητροπολίτης Ἐδέσσης κομίζων τήν λευκήν
σημαίαν ἣτις ἐχρησιμοποίηθῇ ὑπὸ τῶν
Τούρκων κατὰ τήν παράδοσίν των καί ἣτις
εὐρίσκετο εἰς χεῖρας του. Μετά τήν ἀφίξιν του
Μητροπολίτου Ἐδέσσης κ. Διονυσίου εψάλη
δοξολογία, μετ' αὐτήν δε ωμίλησε δι' ὀλίγον
ὁ Μητροπολίτης. Εἶτα ἐγένετο δεξίωσις ἐν τῷ
δημαρχικῷ καταστήματι.

Κατόπιν ἔλαβε χώραν παλλαϊκὴ συγκέντρωσις
εἰς τήν πλατείαν Γεωργίου τοῦ Α' ὅπου το
πρῶτον τῆς πόλεως, μετὰ τήν κατάθεσιν
στεφάνων ἐκ μέρους των ἀρχῶν τῆς πόλεως,
των Σωματείων καί ὁργανώσεων, τοῦ
Γυμνασίου καί των σχολείων, τον πανηγυρικόν
τῆς ἡμέρας ἐξεφώνησε ὁ Δημοτικὸς Σύμβουλος
κ. Χ. Χατζημάμουλου ἱατρός, μετ' αὐτόν δε ὁ
κ. Α. Χριστοδοῦλου λογοτέχνης, ἐχαίρησε
δι' ὀλίγων τον Μητροπολίτην Ἐδέσσης. Μετά
ταῦτα ἐγένετο παρέλασις πρὸ των ἐπισήμων.
Τὴν μεσημβρίαν πρὸς τιμὴν τοῦ Μητροπολίτου
Ἐδέσσης παρέτεθῃ γεύμα εἰς τό εστιατόριον
«ΑΛΤ» ὑπὸ τοῦ Δήμου εἰς ὁ παρεκάθησαν
περί τα 30 άτομα.

Η ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΣΗ ΤΗΣ ΒΕΡΟΙΑΣ

Στις 17 Οκτωβρίου 1912, την επομένη δηλαδή της απελευθέρωσης της Βέροιας, ο διάδοχος Κωνσταντίνος εξέδωσε από την πόλη «Διάγγελμα – Προκήρυξη», κηρύσσοντας τον στρατιωτικό νόμο, προκειμένου να προστατευτούν η ζωή, η ηθική και η περιουσία των κατοίκων, ανεξαρτήτως θρησκειύματος και εθνικότητας. Παρακάτω δημοσιεύεται αυτούσιο το κείμενο του «Διαγγέλματος».

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Προκήρυξις

Πρός τούς κατοίκους τῆς Θεσσαλίας καί τῆς Μακεδονίας

Ὁ Ἀρχηγός τοῦ Στρατοῦ Θεσσαλίας

Διακηρύττει

Ὅτι δυνάμει τοῦ νόμου τῆς Βουλῆς τῶν Ἑλλήνων ψηφισθέντος τήν 6ην Ὀκτωβρίου ἐ.ξ. νόμου ΔΕΘ' (ὑπ. ἀριθ. 4069), οἷτινος ἡ ἰσχὺς ἤρξατο διὰ τοῦ ἀπὸ τῆς 9ης ἰδίου μηνός καί ἔτους Βασιλικοῦ Διατάγματος, ἡ πρὸς Βορράν τοῦ Σπερχειοῦ ζώνῃ ἐκηρύχθη εἰς κατάστασιν πολιρκίας, μεταβιβασθεισῶν εἰς τὴν στρατιωτικὴν ἀρχὴν πασῶν τῶν ἐξουσιῶν τῶν Πολιτικῶν ἀρχῶν τῶν ἀναγομένων εἰς τὴν τήρησιν τῆς τάξεως καί τῆς ἀστυνομίας, τῶν στρατιωτικῶν δικαστηρίων ἐπιλαμβανομένων τῆς καταδιώξεως αὐτῶν κατὰ τῆς ἀσφαλείας τοῦ κράτους, τοῦ πολιτεύματος καί τῆς δημοσίας τάξεως καὶ εἰρήνης, ὡς καὶ κατὰ τῶν προσώπων ἢ περιουσιῶν ἀπευθυνομένων κοινῶν ἀδικημάτων, οἰαδήποτε καὶ ἂν ἡ ἰδιότης τῶν αὐτουργῶν ἢ συνεργῶν, ὡς καὶ κατὰ τὴν κρίσιν τῆς στρατιωτικῆς δικαστικῆς ἀρχῆς ἐκτίθεται δι' αὐτῶν εἰς κίνδυνον ἡ ἀσφάλεια τοῦ ἐν καταστάσει πολιρκίας τόπου ἡ διασαλευεταὶ ἡ δημόσια τάξις, ὡς καὶ κατὰ

παντός ἀπειθοῦντος εἰς οἰαδήποτε διαταγὰς τῆς στρατιωτικῆς ἀρχῆς, κατὰ τὰς κατ' οἶκον ἐρεῦνας ἐν ἡμέρᾳ καὶ νυκτί, κατὰ τὰς πρὸς ἀπομάκρυνσιν παντός ὑπόπτου ἢ ἀτάκτου στοιχείου διαταγὰς αὐτῆς, κατὰ τὴν παραγγελομένην παράδοσιν τῶν ὅπλων καὶ ἐφοδίων, κατὰ τὴν ἐνέργειαν πάσης πράξεως σκοπούσης τὴν ἄμυναν καὶ ἀσφάλειαν τῆς χώρας, κατὰ τὴν ἀπαγόρευσιν καὶ διάλυσιν οἰαδήποτε συναθροίσεως καὶ παντός συνεταιρισμοῦ καὶ κατὰ τὴν ἀπαγόρευσιν τῆς ἀνακοινώσεως καὶ δημοσιεύσεως πληροφοριῶν καθ' οἷονδήποτε τρόπον καὶ διὰ τοῦ τύπου, ἐξ ὧν προκαλεῖται ἡ διάπραξις ἀδικημάτων κατὰ τῆς ἀσφαλείας τοῦ κράτους, τοῦ πολιτεύματος καί τῆς δημοσίας τάξεως καὶ εἰρήνης.

Κηρύσσει

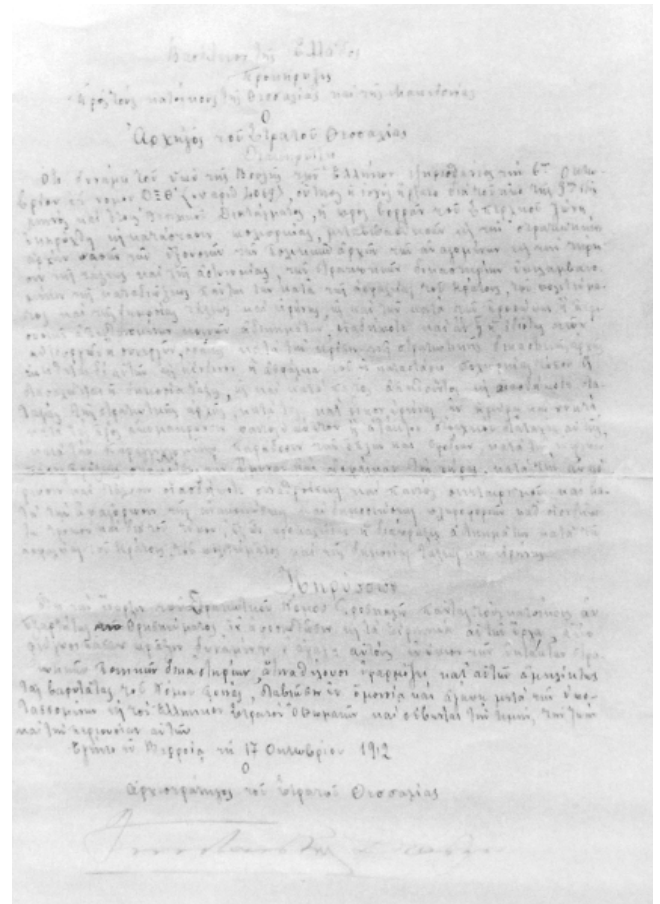
Ὅθεν τὴν ἔναρξιν τοῦ Στρατιωτικοῦ Νόμου προσκαλῶ πάντας τούς κατοίκους ἀνεξαρτήτως θρησκειύματος, ἵν' ἀφοσιωθοῦν εἰς τὰ εἰρηνικά αὐτῶν ἔργα, ἀποφεύγωσι πᾶσαν πρᾶξιν δυνάμεν ν' ἀγάγῃ αὐτοὺς ἐνώπιον τῶν ἐκτάκτων στρατιωτικῶν ποινικῶν δικαστηρίων, ἅτινα θέλουσι ἐφαρμόζει βαρυτάτας τοῦ νόμου ποινάς, διαβιώσιν ἐν ὁμονοίᾳ καὶ ἀγάπῃ μετὰ τῶν ὑποτασσομένων εἰς τὸν Ἑλληνικὸν Στρατὸν Ὀθωμανῶν καὶ σέβωνται τὴν τιμὴν, τὴν ζωὴν καὶ τὴν περιουσίαν αὐτῶν.

Ἐγένετο ἐν Βερροίᾳ τῇ 17 Ὀκτωβρίου 1912

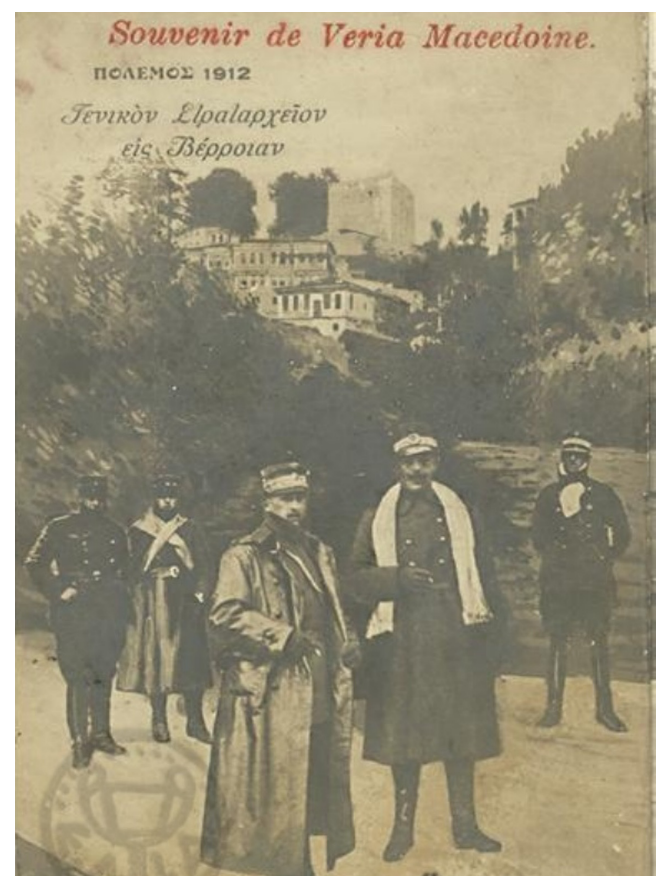
Ὁ Ἀρχιστράτηγος τοῦ Στρατοῦ Θεσσαλίας

(Τ.Υ.)

Κωνσταντίνος Διάδοχος.

Το ιδίόχειρο κείμενο - προκήρυξη του Διαδόχου Κωνσταντίνου, το οποίο κηρύσσει τον Στρατιωτικό Νόμο σε Μακεδονία και Θεσσαλία (17-10-1912)

Ο Διάδοχος Κωνσταντίνος με αξιωματούχους, έξω από το στρατάρχειο της Βέροιας (1912)

Ο Διάδοχος Κωνσταντίνος, ο στρατηγός Παναγιώτης Δαγκλής, Πρίγκηπες και επιτελείς στο σιδηροδρομικό σταθμό της Βέροιας (1912)

Η ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΣΗ ΤΗΣ ΒΕΡΟΙΑΣ Στιγμιότυπα της απελευθέρωσης...

ΧΕΙΡΟΤΟΝΙΑ ΤΟΥ ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΟΝΟΣ ΦΩΣΤΙΝΗ

Ο Παντελεήμων Φωστίνης,
ως Μητροπολίτης Χίου

Στις 17 Οκτωβρίου του 1912, μια ακριβώς μέρα μετά την απελευθέρωση της Βέροιας από τον Τουρκικό ζυγό, χειροτονείται Πρεσβύτερος και Αρχιμανδρίτης στην Βέροια από τον Μητροπολίτη Βεροίας Καλλίνικο ο μέχρι τότε διάκονος και ιεροκήρυκας του Ελληνικού Στρατού Παντελεήμων Φωστίνης, ο οποίος συνόδευε το Ελληνικό στην εκστρατεία για την απελευθέρωση της Μακεδονίας. Λέγεται, ότι η χειροτονία έγινε «τῷ επιμόνῳ, απαιτήσῃ τοῦ Διαδόχου Βασιλέως Κωνσταντίνου».

Ο Παντελεήμων Φωστίνης γεννήθηκε στο Κρανίδι Αργολίδος στις 26 Οκτωβρίου

Χίου. Η εθνική του δράση τιμήθηκε με 18 παράσημα και μετάλλια ενώ ο Βασιλιάς Πάυλος του απένειμε τον Μεγαλόσταυρο του Φοίνικος ως αντίδωρο για την προσφορά του στο Έθνος. Πέθανε στις 12 Μαρτίου του 1962.

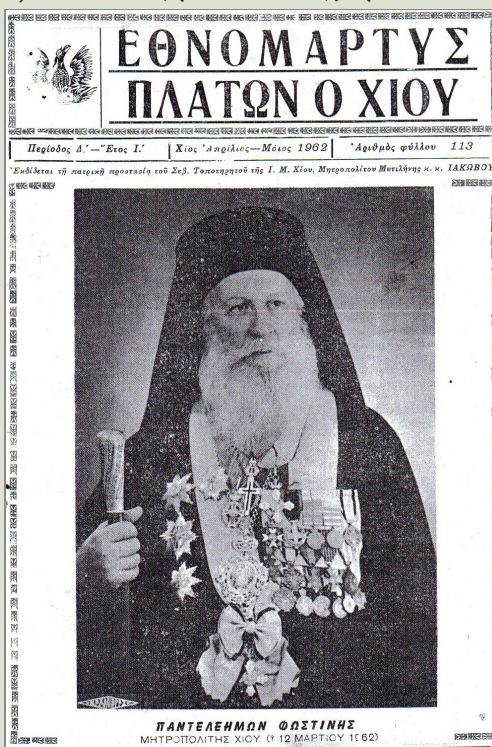
Εκτιμώντας τη συνολική προσφορά του, η Ι. Μ. Χίου αφιέρωσε ένα τεύχος του περιοδικού «Εθνομάρτυς Πλάτων Χίου» στον Μητροπολίτη Χίου Παντελεήμονα, όπου περιλαμβάνονται αρκετά στοιχεία σχετικά με τη δράση και την προσωπικότητά του.

Η χειροτονία του Παντε-

Σταυρός χειροτονίας του Παντελήμονα Φωστίνη (στο πίσω μέρος, αναγράφεται η ημερομηνία της χειροτονίας του, 17 Οκτωβρίου 1912)

1888. Από μικρός βρέθηκε πολύ κοντά στον χώρο της Εκκλησίας. Στις 18 Οκτωβρίου του 1908, εκάρη μοναχός στην Ι.Μ. Αγίων Αναρχύρων Ερμιόνης, ενώ στις 24 Οκτωβρίου του ίδιου έτους χειροτονήθηκε διάκονος στην Ύδρα. Το 1912 χειροτονείται πρεσβύτερος και Αρχιμανδρίτης στη Βέροια. Κατόπιν συνέχισε να συμπορεύεται με τον προελαύνοντα Ελληνικό Στρατό. Μετά το πέρας της εκστρατείας και τον νικηφόρο πόλεμο διορίστηκε Ιεροκήρυκας στην Αττική. Κατά τον Α' Παγκόσμιο πόλεμο ακολούθησε τον Ελληνικό στρατό μέχρι την Ουκρανία. Στις 17 Οκτωβρίου του 1922 εξελέγη Μητροπολίτης Καρυστίας και Σκύρου και στις 24 του ίδιου μήνα χειροτονήθηκε στον Μητροπολιτικό Ναό Αθηνών. Το 1943 διορίστηκε Μητροπολίτης των Ενόπλων Δυνάμεων και μετέβη στην Μέση Ανατολή όπου προσέφερε σημαντικές υπηρεσίες. Σα τέλη του 1944 επέστρεψε στην Αθήνα και το 1946 εξελέγη Μητροπολίτης

ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΩΝ ΦΩΣΤΙΝΗΣ
ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ ΧΙΟΥ (12 ΜΑΡΤΙΟΥ 1962)

λεήμονος Φωστίνη, στις 17 Οκτωβρίου του 1912, αποτελεί ένα από τα λιγότερο γνωστά στοιχεία, για τα γεγονότα που ακολούθησαν την Απελευθέρωση.

Έτσι λοιπόν, επιβεβαιώνεται πλέον ότι την επομένη της Απελευθέρωσης τελέστηκε πανηγυρική Θ. Λειτουργία πιθανότατα στον Μητροπολιτικό Ναό Βεροίας, κατά την οποία πραγματοποιήθηκε η χειροτονία και η χειροθεσία σε Αρχιμανδρίτη του Παντελεήμονος Φωστίνη. Στη λειτουργία παραβρέθηκε και ο διάδοχος Κωνσταντίνος, αφού ««τῷ επιμόνῳ, απαιτήσῃ του»» έγινε η χειροτονία, καθώς και αρκετοί αξιωματικοί του Ελληνικού Στρατού, ως «συνάδελφοι» και συναγωνιστές του.

* Η Ε.Μ.Ι.Π.Η. ευχαριστεί τον Αρχιμ. Αθηναγόρα Μπίρδα και τον Αρχιμ. Ιωακείμ Δεσπότη, για την παραχώρηση του σχετικού υλικού.

Πληροφορίες για την απελευθέρωση, με βάση τα απομνημονεύματα του Νικολάου Δ. Λιόλιου

Ο Νικόλαος Λιόλιος του Δημητρίου γεννήθηκε στο χωριό Φυτεία Ημαθίας στις 2 Απριλίου του 1902. Έλαβε μέρος στη Μικρασιατική εκστρατεία ως χωροφύλακας. Επιστρέφοντας στη Βέροια, μετά τη λήξη του πολέμου, κατέγραψε τις παιδικές και στρατιωτικές αναμνήσεις του, με τη μορφή απομνημονευμάτων, δακτυλογραφημένο αντίγραφο των οποίων σώζεται στα Γ.Α.Κ. Ν. Ημαθίας (Ι.Σ. Γεωργ. Λιόλιου). Στην πρώτη σελίδα του αντιγράφου καταγράφει τα εξής σχετικά με την απελευθέρωση της περιοχής από τον τουρκικό ζυγό :

«... Κατά την διέλευσιν τῶν νικηφόρων Ἑλληνικῶν στρατευμάτων ἐκ Τουρκοχωρίου (Πατρίδας) ἐξήλθομεν εἰς προὔπαντήσιν τῶν ὅλοι οἱ μαθηταὶ τοῦ σχολείου, ὡς καὶ διάφοροι χωρικοὶ μὲ ἐπὶ κεφαλῇ τὴν προχείρως κατασκευασθεῖσαν γαλανόλευκον φέροντες συνάμα καὶ τὰ ἀναγκαῖοτερα αὐτοῖς ἦτον καὶ τινὰ ἐπιδόρπια.

Μᾶς ὑπεδέχθησαν ἀδελφικότητα ἀλληλοεχαυρητήθημεν προσφώνησεν λόγον εἰς τῶν ἀξιωματικῶν καὶ μετὰ τὴν ἐπὶ τινῶν ὥρων παραμονὴν μᾶς ἐκέισε ἐπιστρέψαμεν εἰς τὸ Τσόρνοβον (Φυτεία), καταγοητευμένοι ἐκ τῆς ἐκπληρώσεως ἐνός τοιούτου προσφιλοῦς ὄνειρου κατόπιν τῆς ἐπὶ πεντακοσίων ἐτῶν ἐπικρατήσεως τοῦ Τουρκικοῦ ζυγοῦ...».

Πράγματι, ὅπως επιβεβαιώνεται καὶ ἀπὸ ἐπίσημες πηγές, το μεσημέρι τῆς 16ης Οκτωβρίου 1912, ἡ 6η Μεραρχία διήλθε ἀπὸ τὸ Τουρκοχώρι (σημερινὴ Πατρίδα), ὅπου στρατοπέδευσε γιὰ μικρὸ χρονικὸ διάστημα. Κατὰ τὴν ἐκεῖ σύντομη παραμονὴ τῶν στρατευμάτων, κατέφτασαν ἀρκετοὶ κάτοικοι ἀπὸ τὰ γύρω χωριά, γιὰ νὰ υποδεχθοῦν τοὺς ἐλευθερωτὲς τοὺς.

© Ελληνικός Στρατός στα Πιέρια, 14.10.1912

Αρχιμ. Πορφυρίου Προδρομίτου

Ο Ευάγγελος Στεφανόπουλος, καταγόμενος από το Δάσκιο, γεννήθηκε στα Ασώματα το 1897, ενώ από το 1900 ως το 1937 έζησε στο χωριό των γονέων του, το Δάσκιο. Το 1912 ήταν ήδη 15 χρονών και συνεπώς η μαρτυρία του για την απελευθέρωση των χωριών στα ημαθιώτικα Πιέρια έχει ιδιαίτερη σημασία, σαν προσωπική και βιωμένη κατάθεση. Έγγραφε συνέχεια και αρκετά από αυτά δημοσιεύτηκαν σε ανεξάρτητα τομείδια. Μακάρι να βρεθεί τρόπος να ξαναδημοσιευτούν όσα κυκλοφόρησαν αλλά και τα υπόλοιπα χειρόγραφα του να βρεθούν και να δουν το φως της δημοσιότητας. Οι πληροφορίες που δίνει αποτελούν μοναδική πηγή, τόσο σε ιστορικά ή θρησκευτικά γεγονότα, όσο και σε λαογραφικές ιστορίες.

ΦΟΡΕΙΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ & ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ Ν. ΗΜΑΘΙΑΣ

ΓΕΝΙΚΑ ΑΡΧΕΙΑ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ Ν.ΗΜΑΘΙΑΣ

Της Ολυμπίας Μπέτσα
Φιλολόγου – Μέλους της Ε.Μ.Ι.Π.Η.

Τα Γενικά Αρχεία Νομού Ημαθίας είναι περιφερειακή Υπηρεσία του Υπουργείου Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων.

Ως «Μόνιμο Τοπικό Ιστορικό Αρχείο» ιδρύθηκε το 1930 με Προεδρικό Διάταγμα της 30/22 Αυγούστου 1930, επί Προέδρου Δημοκρατίας Αλέξανδρου Ζαΐμη και Υπουργού Παιδείας Γ. Παπανδρέου, για να παραλάβει τους κώδικες του Ιεροδικείου Βέροιας, οι οποίοι από το Μάρτιο του 1921 φυλάσσονταν στις αποθήκες των Γενικών Αρχείων του Κράτους «ένεκα των γενομένων μεγίστων εν Μακεδονία καταστροφών τουρκικών αρχείων». Ο βουλευτής Βέροιας του κόμματος των Φιλελευθέρων, Ιωάννης Παπαδάκης, τους ανακάλυψε στις αποθήκες των Γενικών Αρχείων του Κράτους στην Αθήνα και ύστερα από κινήσεις του τότε δημάρχου Αντωνίου Πρωτοψάλτου και του διευθυντή του Μεταφραστικού Γραφείου Γ. Κανάκη περιήλθαν στη δικαιοδοσία του νεοιδρυθέντος Τοπικού Αρχείου της πόλης.

Η ίδρυση του σε μια δύσκολη δεκαετία, που η Ελλάδα καλούνταν να αναρρώσει από πληγές προσφάτων πολέμων, οφείλεται στη μοναδικότητα των κωδίκων του Ιεροδικείου Βέροιας. Στα βιβλία αυτά, τους κώδικες δηλαδή, καταγράφονταν οι δικαστικές και διοικητικές αποφάσεις του καδή (δικαστή-διοικητή) του Ιεροδικείου κατά την περίοδο της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας. Όλη η κρατική αλληλογραφία αποστέλλοταν στο Δικαστήριο (Ιεροδικείο) του Καδή, όπου διαβαζόταν δημόσια και καταχωρούταν στα αρχεία (κώδικες). Ο ρόλος του καδή ήταν χρήσιμος, καθώς τα παράπονα και τα ζητήματα της περιοχής έφταναν στην Υψηλή Πύλη μέσω αυτού. Επίσης, ο καδής λειτουργούσε και ως εγγυητής του νόμου. Κατά συνέπεια, οι κώδικες αποτελούν μοναδική πηγή πληροφόρησης για την πόλη μας και τις γύρω περιοχές που υπάγονταν στη δικαιοδοσία του Ιεροδικείου Βέροιας για μια μεγάλη χρονική περίοδο (1602-1882). Ωστόσο, το ακατάληπτο της Παλαιοτουρκικής γραφής είναι ο λόγος που δεν επέτρεψε την αξιοποίηση τους ως πρωτογενών πηγών για την προώθηση της ιστορικής έρευνας παρά τις περιοδικές, αλλά πάντα φιλότιμες προσπάθειες που έγιναν από μεταφραστές και Τουρκολόγους.

Στο χρονικό διάστημα από το 1935 περίπου έως το 1944, είχε ξεκινήσει μια μεταφραστική προσπάθεια εγγράφων κατ' επιλογή, από το Σωκράτη Αναγνωστίδη και στη συνέχεια από επιτροπή ειδικών υπό την εποπτεία του Ιωάννη Βασδραβέλλη. Στις αρχές του 1952, συστάθηκε Εποπτική Επιτροπή του Αρχείου, διορίστηκε ως (άμισθος) Διευθυντής του Ιστορικού Αρχείου ο τουρκομαθής Χαράλαμπος Αραπίδης και ξεκίνησε η μετάφραση ενός κώδικα. μια προσπάθεια που άφησε πίσω της χειρόγραφα και δακτυλογραφημένα κείμενα, αλλά που δυστυχώς διακόπηκε αιφνιδώς εξαιτίας του θανάτου του τον Αύγουστο του 1959. Τελευταία, με τη μετάφραση

των κωδίκων του Ιεροδικείου Βέροιας ασχολήθηκαν οι Τουρκολόγοι Κωνσταντίνος Καμπουρίδης, Γεώργιος Σαλακίδης, Αντώνιος Αναστασόπουλος, Ηλίας Κολοβός και Ελένη Γκαρά.

Από το 1961 το Μ.Τ.Ι.Α. (Μόνιμο Τοπικό Ιστορικό Αρχείο) Βέροιας λειτουργήσε ως τμήμα του Δήμου και από το Σεπτέμβριο του 1989, μέσα στα πλαίσια αναδιοργάνωσης των Γ.Α.Κ., άρχισε να (επανα) λειτουργεί με προϊσταμένη την αποσπασμένη φιλόλογο Θεοπίστη Χατζηπαπά. Το 1991 το Μ.Τ.Ι.Α. μετονομάστηκε σε Γ.Α.Κ. (Γενικά Αρχεία Κράτους)-Αρχεία Ν. Ημαθίας. Με το νόμο 1946/1991 καθορίστηκε το νέο νομοθετικό πλαίσιο που διέπει τη λειτουργία των Γ.Α.Κ. μέχρι και σήμερα.

Από το 2003 τα Αρχεία στεγάζονται στο Αρχοντικό Αναστασίου, στην περιοχή Μπαρμπούτα. Είναι το τελευταίο σπίτι της εβραϊκής συνοικίας και ανήκε στο ραββίνο. Κτίστηκε το 1882, όπως μαρτυρά η επιγραφή στην κορυφή του. Το 1949 αγοράστηκε από το Δημήτριο Αναστασίου και το 1996 από το Δήμο Βέροιας. Αποκαταστάθηκε με δαπάνη του Υπουργείου Παιδείας και του Δήμου Βέροιας τα έτη 1998-2002.

Οι σκοποί των Αρχείων, όπως διαμορφώνονται σύμφωνα με το νόμο 1946/91, είναι η επισήμανση, διάσωση, διατήρηση, καταγραφή και ταξινόμηση του ιστορικού υλικού της περιοχής.

Ο ίδιος νόμος ορίζει τι είναι αρχειακό υλικό.

-Το σύνολο των μαρτυριών και των εγγράφων που

Το «Αρχοντικό Αναστασίου» όπου στεγάζονται τα Γ.Α.Κ. Ν. Ημαθίας, στην περιοχή της Μπαρμπούτας, στη Βέροια

σχετίζονται με τη δραστηριότητα του Κράτους, δημόσιων ή ιδιωτικών οργανισμών ή νομικών ή φυσικών προσώπων. Μπορεί να είναι:

- Μεμονωμένα έγγραφα, χειρόγραφα, κατάστιχα, κώδικες και συλλογές αυτών.
- Απομνημονεύματα και ημερολόγια.
- Αλληλογραφία επίσημη και ιδιωτική δημοσίων προσώπων.
- Εντυπα προπαγανδιστικά, εκκλήσεις, προκηρύξεις, αφίσες.

ε) Αρχεία καταχωρισμένα σε Η/Υ με οποιαδήποτε μορφή, σύμφωνα με την εξέλιξη της τεχνολογίας.

στ) Οποιοδήποτε υλικό σε ηχητικές και οπτικές αποτυπώσεις με ιστορική και πολιτιστική αξία. Εκτός από τους κώδικες του Ιεροδικείου, αξιόλογο υλικό στην κατοχή των Γενικών Αρχείων Κράτους Νομού Ημαθίας για την ιστορική έρευνα αποτελούν τα εκπαιδευτικά αρχεία (1879-2002), έξι κώδικες της Μητρόπολης (1857-1915), τα αρχεία του Πρωτοδικείου Βέροιας (1913-1990), τα αρχεία του Δασαρχείου Βέροιας (1913-1995) και άλλα Δημόσια αρχεία όπως της Περιφέρειας, της Νομαρχίας και του Δήμου.

Φυσικά, στα Γ.Α.Κ. δεν περιέρχονται μόνο Δημόσια αρχεία, αλλά και Ιδιωτικά αρχεία ανθρώπων που η αγάπη τους για την ιστορία, τους παρωθεί να καταθέτουν οποιοδήποτε τεκμήριο θεωρούν ότι μπορεί να προωθήσει την ιστορική έρευνα. Στα Ιδιωτικά αρχεία περιλαμβάνονται αποκόμματα εφημερίδων, φωτογραφίες και cartes postales – κυρίως σε φωτοαντίγραφα – αλληλογραφία,

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΔΗΜΟΣ ΒΕΡΟΙΑΣ
Αριθ. πρωτ. 3912

Βέροια, 5η Νοεμβρίου 1929

Π ρ ο ς

Τό Σεβ. Υπουργείον Παιδείας

Αθήνας

Λαμβάνω την τιμή να αναφέρω ύμιν, ότι κατά το έτος 1921, και κατόπιν σχετικής διαταγής, συνεκκεντρώθησαν όλα τα παλαιά αρχεία των διαφόρων υπηρεσιών της Μακεδονίας, εις την Γεν. Διοίκησιν Μακεδονίας. Μεταξύ των αρχείων αυτών μετεφέρθησαν εκεί και τα τουρκικά αρχεία του ιεροδικαστικού κώδικος Βέροιας, τα οποία εφυλάσσοντο εις το Πρωτοδικείον Βέροιας, παρά τῷ ἐρμηνεὺ Πρωτοδικῶν. Εἰς τοὺς Κώδικας τούτους εἶναι κατεχωρημένοι ἀποφάσεις, σχέσεις ἔχουσαι μὲ τὰ ὄρια ἰδιοκτησιῶν κλπ...

Τὰ ἀρχεῖα λοιπὸν ταῦτα κατέλιπον εἰς τὰ Γεν. Ἀρχεῖα τοῦ Κράτους, ὅπου τὰ ἀνεκάλυψε, κατόπιν πολυετοῦς ἐρεύνης, ὁ βουλευτὴς Βέροιας κ. Ἰω. Παπαδάκης. Ὁ ὁμόδικος ὑπάλληλος Κ. Βλαχόπουλος, διευθυντὴς τῆς υπηρεσίας Γεν. Ἀρχείων, εἰς ἀν ἀπηυβύνθη ὡς εἴρηται βουλευτῆς, ἔδωκε τὴν πληροφορίαν, ὅτι τὰ ἀρχεῖα ταῦτα, ἐπειδὴ εἶναι ἐντελὲς ἀκατάληπτα, εὐρίσκονται εἰς μίαν γωνίαν, οὗτε δὲ ἔχουν καταχωρηθῇ εἰς τὸ σχετικὸ βιβλίο, διότι εἶναι εἰς τουρκικὴν γλῶσσαν. Λαμβάνω ὁδὸν τὴν τιμὴν νὰ παρακαλέσω Ὑμᾶς, ὅπως εὐαρεστηθῆτε νὰ διατάξητε ὅπως τὰ ἀρχεῖα, εἰς τὰ Γεν. Ἀρχεῖα τοῦ Κράτους, διδῶν, ἵνα δὲ χρήσιμα καὶ ἀπαραίτητα διὰ μίαν ὁλόκληρον περιφέρειαν, ἐπιστραφῶσι πρὸς φύλαξιν εἰς τὸ Πρωτοδικεῖον Βέροιας, πρὸς ἐξυπηρέτησιν κλπ....

Εὐπειθέστατος
Ὁ Δήμαρχος Βέροιας
Ἀντ. Πρωτοψάλτου

περιοδικά και βιβλία ποικίλου περιεχομένου.

Κάθε εισαγωγή αρχείου παίρνει έναν αύξοντα αριθμό. Μέχρι σήμερα έχουν γίνει 177 εισαγωγές, με ιδιαίτερη αύξηση στη συχνότητα τα τελευταία τρία χρόνια. Μετά την εισαγωγή – πρόσκτηση του αρχείου ακολουθεί ο εγκιβωτισμός του σε περίπτωση που δεν τον έχει επιμεληθεί η υπηρεσία που το παραδίδει και η ταξινόμηση του, η οποία περιλαμβάνει την καταγραφή του σε δελτία και την τοποθέτηση του σε ειδικά κουτιά, που τοποθετούνται στα Αρχειοστάσια σύμφωνα με τον αριθμό εισαγωγής.

Τα ΓΑΚ-Αρχεία Ν. Ημαθίας διαθέτουν και ικανό αριθμό βιβλίων.

Η Βιβλιοθήκη απαρτίζεται από τις εξής κατηγορίες βιβλίων :

-βιβλία που προϋπήρχαν του 1989 στο αρχείο του Μόνιμου Τοπικού Ιστορικού Αρχείου Βέροιας (1807 και 1954-1988),

-βιβλία προερχόμενα από τη Βιβλιοθήκη του Λυκείου (Παλαιού ή Ελληνικού Γυμνασίου) Βέροιας (1818-1977), του 1ου Γυμνασίου (1874-1974) και από τη Δημοτική Βιβλιοθήκη Βέροιας «Θεανώ Ζωγιοπούλου» (1898-1998),

-βιβλία – δωρεές ιδιωτών με ποικίλα θέματα (παιδαγωγικά, φιλοσοφικά, γεωγραφικά, αθλητικά, κοινωνικά, λαογραφικά, ιστορικά, μεταφράσεις αρχαίων ελλήνων συγγραφέων, λεξικά, χρονικά) και

-εκδόσεις των Γ.Α.Κ. (Κεντρικής Υπηρεσίας και Περιφερειακών Υπηρεσιών).

Οι υπηρεσίες του προς το κοινό είναι οι εξής:

-Διάθεση του αρχειακού υλικού για έρευνα που αφορά διδακτορική διατριβή, μελέτη, άρθρο κ. α. Από το 1989 έως σήμερα πάνω από εκατό ερευνητές αξιοποίησαν το αρχειακό υλικό της υπηρεσίας. Αξίζει να γίνει ιδιαίτερη αναφορά στις διδακτορικές διατριβές των Τουρκολόγων Ελένης Γκαρά και Αντωνίου Αναστασόπουλου οι οποίοι ασχολήθηκαν με την κοινωνία της πόλης το 16ο, 17ο αιώνα και το 18ο αιώνα αντίστοιχα.

-Συνεργασία με εκπαιδευτικούς και σχολεία προκειμένου να έρθουν οι μαθητές σε επαφή με την τοπική ιστορία.

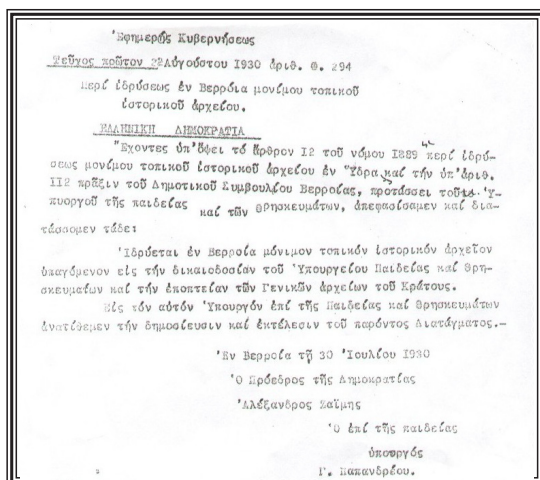
-Ξεναγήση και ενημέρωση των επισκεπτών. Οι επισκέπτες ανέρχονται ετησίως στους 150 κατά μέσο όρο.

-Συνεργασία με τοπικούς φορείς

-Συμμετοχή σε προγράμματα.

-Πρακτική άσκηση φοιτητών Αρχειονομίας, Βιβλιοθηκονομίας.

Η ύπαρξή τους και η σημασία τους είναι μεγάλη γιατί στεγάζουν την τοπική ιστορία, γιατί προωθούν την έρευνα και τη μελέτη, γιατί έχουν Αρχή, αλλά δεν έχουν τέλος...

Τα πεπραγμένα...

Η Ε.Μ.Ι.Π.Η. ΚΑΙ ΤΑ «ΧΡΟΝΙΚΑ» ΣΤΟΝ ΤΥΠΟ

Η Εταιρεία Μελετών Ιστορίας και Πολιτισμού Ν. Ημαθίας και το έργο της προβλήθηκε μέσω δημοσιευμάτων του περιοδικού τύπου, των τοπικών εφημερίδων και του ηλεκτρονικού τύπου.

Συγκεκριμένα, η ίδρυση και οι σκοποί της Ε.Μ.Ι.Π.Η. προβλήθηκαν μέσα από άρθρο του Δ/ντη του Ι.Ε.Θ.Π. κ. Θ. Παπαστεργίου, το οποίο δημοσιεύτηκε (στην ελληνική και αγγλική γλώσσα) στο παγκόσμιας κυκλοφορίας περιοδικό του Προγράμματος «Οικουμενικός Ελληνισμός 5+1». Το Πρόγραμμα αριθμεί αρκετές χιλιάδες μέλη και συνδρομητές παγκοσμίως.

Επίσης η Ε.Μ.Ι.Π.Η. και τα «Χρονικά» προβλήθηκαν από τις Τοπικές εφημερίδες «Η άλλη άποψη», του Αλέκου Χατζηκώστα (14 Ιουλίου 2008 σ.11) και «Οι Καιροί» του

Δημήτρη Καρασάββα (18 Ιουλίου 2008 σ.σ. 5,6). Οι εκδότες αναφέρονται τόσο στην ίδρυση και τους σκοπούς της Ε.Μ.Ι.Π.Η., όσο και στην έκδοση του 1ου φύλλου των «Χρονικών».

«Ανοιχτοί να είναι οι δρόμοι της Εταιρείας Μελετών Ιστορίας και Πολιτισμού Ν. Ημαθίας και στο έντυπο Χρονικά», εύχεται ο κ. Γεώργιος Θ. Ντελιόπουλος μέσω επιστολής του στην καθημερινή εφημερίδα της Ημαθίας «Λαός». Το δημοσίευμα περιλαμβάνεται στο φύλλο της 30-31ης Αυγούστου 2008 (ΛΑΟΣ του Σαββατοκύριακου) στη σελίδα 10. Ο κ. Ντελιόπουλος δηλώνει την χαρά του για την έκδοση των «Χρονικών» και μετά από σύντομη παρουσίαση του περιεχομένου τους κατακλείνει το δημοσίευσμά του

με ευχαριστίες προς όλα τα ιδρυτικά μέλη της Ε.Μ.Ι.Π.Η. για την ίδρυση του συγκεκριμένου φορέα και προτάσεις για συνεργασίες με παρόμοιους φορείς και μεμονωμένα άτομα που έχουν ιδέες, ανησυχίες και προβληματισμούς για θέματα ιστορικά, κοινωνικά, πολιτιστικά... Επίσης ο κ. Ντελιόπουλος δεν παραλείπει να ευχηθεί καλή επιτυχία στο έργο της Εταιρείας.

Αναφορά στη συμμετοχή της Ε.Μ.Ι.Π.Η. στην ημερίδα με θέμα «Ο πνευματικός πολιτισμός της Βέροιας στον κόσμο των παλαιτύπων», η οποία εντάχθηκε στο πλαίσιο των ΙΔ' Παυλείων, πραγματοποιήθηκε από το περιοδικό της Ιεράς Μητροπόλεως Βέροιας και Ναούσης «Παύλειος Λόγος» (τχ. 73, Μάιος - Ιούνιος 2008, σ. 14).

ΕΚΠΡΟΣΩΠΗΣΗ ΣΤΗΝ ΕΚΔΗΛΩΣΗ ΤΗΣ 11ης ΕΦΟΡΕΙΑΣ ΒΥΖΑΝΤΙΝΩΝ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ

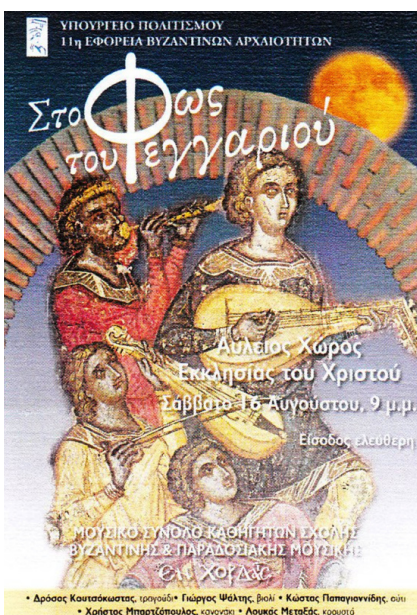
Το Σάββατο 16 Αυγούστου, πραγματοποιήθηκε στον αύλειο χώρο της Εκκλησίας του Χριστού στη Βέροια συναυλία του μουσικού σχήματος «Εν Χορδαίς», με αφορμή την Αυγουστιάτικη πανσέληνο. Η εκδήλωση πραγματοποιήθηκε στο πλαίσιο των δράσεων του Υπουργείου Πολιτισμού, από την 11η Εφορεία Βυζαντινών Αρχαιοτήτων.

Οι εκδηλώσεις αυτές έχουν ως στόχο «να καταστήσουν περισσότερο οικεία την πολιτιστική μας κληρονομιά στο ευρύ κοινό, το οποίο αποτελεί τον τελικό αποδέκτη όλων των ενεργειών μας», ανέφερε χαρακτηριστικά η αρχαιολόγος Αγαθονίκη Τσιλιπάκου, η οποία ήταν η υπεύθυνη της εκδήλωσης. Η επιλογή του μουσικού σχήματος «Εν Χορδαίς» δεν ήταν τυχαία, καθώς το

ρεπερτόριο της βραδιάς, ταξίδεψε το κοινό στη βυζαντινή και μεταβυζαντινή μουσική κληρονομιά, μέσα από σκοπούς και τραγούδια της λόγιας και δημώδους παραγωγής, διατηρώντας παράλληλα την δέουσα αρμονία με τον ιερό χώρο.

Εκπρόσωπος της Ε.Μ.Ι.Π.Η. στην εκδήλωση ορίστηκε ο Αντιπρόεδρος της Εταιρείας, κ. Εμμανουήλ Ξυνάδας.

Συνάντηση με μέλη του Δ.Σ. της «Ιστορικής και Λαογραφικής Εταιρείας Γιαννιτών ο Φίλιππος»

Την Τρίτη 29 Ιουλίου 2008 πραγματοποιήθηκε επίσκεψη από αντιπροσωπεία του Δ.Σ. της Ε.Μ.Ι.Π.Η. στα γραφεία της Ιστορικής Λαογραφικής Εταιρείας Γιαννιτών «Ο Φίλιππος», στα Γιαννιτσά. Κατά την διάρκεια της επίσκεψης συζητήθηκαν θέματα συνεργασίας των δύο Εταιρειών καθώς και οι λεπτομέρειες για την διοργάνωση Επετειακής εκδήλωσης με αφορμή τα 100 χρόνια από την λήξη της ένοπλης φάσης του Μακεδονικού Αγώνα. Η εκδήλωση θα λάβει χώρα στα Γιαννιτσά και στη Βέροια κατά τον μήνα Νοέμβριο 2008.

Η συνάντηση ολοκληρώθηκε με ανταλλαγή δώρων και ξενάγηση στο Λαογραφικό Μουσείο των Γιαννιτών.

- ✓ Δακτυλογραφήσεις κειμένων
- ✓ Σχεδιασμός Ιστοσελίδων, Εντύπων, Διαφημιστικών φυλλαδίων, Μακετών, Επαγγελματικών Καρτών
- ✓ Επεξεργασία εικόνας-ήχου

ΤΗΛΕΦΩΝΟ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ: 6942.982.745
6938.376.312

**ΦΩΤΟΤΥΠΙΕΣ
ΦΩΤΟΑΝΤΙΓΡΑΦΑ**
Κριαράς Σταύρος
Τρύφωνος 2 Βέροια
23310 24860
οικία Ανοίξεως 63
2331022617 6932447226

ΖΕΡΔΑΛΗΣ
ELECTRONIC CENTER

Κεραίες
Τηλέφωνα
Καλώδια
Λάμπες
Τηλεχειριστήρια
Συναγερμοί

IKUSI
Hχος
Κεραίες
Ράδιο CD

Δορυφορικά
συστήματα
Hχος οπίου
& αυτοκινήτου
Ηλεκτρονικά
ανταλλακτικά

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑ 30 ΒΕΡΟΙΑ
ΤΗΛ. 23310-22214

**Βασίλης
Κοτίδης**
Παιδαγωγός Κυκλοφορίας Πανεπιστημίου Μακεδονίας
ΣΧΟΛΗ ΟΔΗΓΩΝ

ΒΕΡΜΙΟΥ 3 ΒΕΡΟΙΑ
(Πλ. Αγ. Αντωνίου)

ΤΗΛ. 23310 21070
ΚΙΝ. 6974 854885